

En kritisk analyse af anerkendelsesbetingelser i overgangen fra studie til arbejdsmarked

- Erfaringer fra seks psykisk sårbare nyuddannede

Aalborg Universitet, København
Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde
Modul 4: Speciale

Udarbejdet af:

Lærke Juel Nielsen, studie nr. 20147682

Tanja Hoelgaard, studie nr. 20151996

Afleveringsdato:

30. maj 2018

Vejleder:

Søren Juul

Antal anslag:

190.569

Indholdsfortegnelse

ABSTRACT	4
KAPITEL 1 INDLEDNING	6
1.1 FORORD	6
1.2 PROBLEMFELT	7
1.2.1 Pres og krav i præstationssamfundet.....	7
1.2.2. Pres og krav i dagpengesystemet.....	9
1.2.3 Nyuddannede i mødet med ledighed.....	10
1.2.4 Specialets undersøgende formål.....	11
1.3 PROBLEMFORMLERING	12
1.3.1 Problemformulerings uddybning	12
1.4 BEGREBSAFKLARING.....	13
1.4.1 Psykisk sårbarhed	13
1.4.2 Nyuddannede	14
KAPITEL 2 VIDENSKABSTEORI	15
2.1 HERMENEUTIKKEN – EN FORTOLKENDE VIDENSKAB.....	15
2.2 FILOSOFISK HERMENEUTIK – FORFORSTÅELSER SOM AFSÆT FOR NY VIDEN.....	16
2.3 KRITISK HERMENEUTIK - AT BESKÆFTIGE SIG MED ET NORMATIVT PERSPEKTIV	17
KAPITEL 3 METODE	20
3.1 DE INDLEDENDE ØVELSER	20
3.2 PRIMÆR EMPIRI - SEMISTRUKTURERET INTERVIEW.....	22
3.2.1 Informanter	22
3.2.2 Udførelse af interview	25
3.2.3 Bearbejdelse af empiri.....	27
3.3 SEKUNDÆR EMPIRI	28
3.4 DET TEORETISKE PERSPEKTIV	30
3.5 ANALYSESTRATEGI.....	31
KAPITEL 4 TEORETISK RAMME	33
4.1 DET BREDE TEORETISKE PERSPEKTIV	33
4.2 AXEL HONNETH - ANERKENDELSESTEORI	35
4.2.1 Kampen om anerkendelse i det moderne samfund.....	37
4.3 ALAIN EHRENBURG – DET UDMATTEDE SELV	38
4.4 ANDERS PETERSEN – PRÆSTATIONSSAMFUNDET	39
KAPITEL 5 ANALYSE	42

5.1 DEN NYE TILVÆRELSE SOM ARBEJDSSØGENDE	43
5.1.1 <i>Fra nyuddannet til arbejdsløs</i>	43
5.1.2 <i>Manglende anerkendelse af kompetencer</i>	49
5.1.3 <i>Den gode arbejdssøgende</i>	52
5.1.4 <i>Opsamling</i>	55
5.2 PSYKISK SÅRBAR MED BEHOV FOR HJÆLP OG STØTTE	56
5.2.1 <i>Oplyse om sårbarhed</i>	56
5.2.2 <i>Sårbarhed og hjælp</i>	58
5.2.3 <i>Støtteordninger</i>	62
5.2.4 <i>Sygemelding</i>	64
5.2.5 <i>Opsummering</i>	68
5.3 DAGPENGENSYSTEMETS KRAV OG REPRÆSENTANTER	69
5.3.1 <i>En oplevelse af kontrol, mistillid og frygt for at miste sine dagpenge</i>	69
5.3.2 <i>Samarbejdet med socialarbejderen</i>	74
5.3.3 <i>Kampen mod dagpengesystemets rammer og rationaler</i>	79
5.3.4 <i>Opsamling</i>	84
5.4 AFRUNDING	85
KAPITEL 6 KONKLUSION OG PERSPEKTIVERING	88
LITTERATURLISTE	91

Abstract

The basis of this thesis is to examine how life as a jobseeker can bring along a number of challenges for mentally vulnerable graduates, which ultimately can cause mental strain.

Based on a critical hermeneutic scientific theoretical examination, the ideal of recognition becomes the focus point in a critical analysis of the circumstances that limits recognition of the mentally vulnerable graduates in their time of transition and can potentially lead to a loss of identity, self-esteems, and how they perceive themselves. Therefore, this thesis seeks to examine; how the transition from student to the workforce can lead to a loss of recognition for the mentally vulnerable graduates.

The thesis is based on a qualitative study with six interviews with mentally vulnerable graduates who contributes their own personal experiences and thoughts on the transition from student to the unemployment benefit system, and the expectations the world has of them.

The study shows that a loss of recognition occurs, when they cannot meet the *capability norm* that is set by society, which often applies in regards to the unemployment benefit system. The mentally vulnerable graduates often feel like the system cannot accommodate them in terms of their issues and resources. They are categorized instead as either fully capable or on full sick leave, which impedes their autonomy and self-realisation. Moreover, these mentally vulnerable graduates feel doubtful about their ability to maintain a fulltime job, but suppress their worries in fear of losing their livelihood.

When it comes to the unemployment benefit system, they feel that the system questions their vulnerability and their situation as jobseekers. The graduates feel like their vulnerability is not recognized, probably because it is not visible, which can lead to them not getting the help they want and are entitled to. These mentally vulnerable graduates feel a loss of recognition, when they are stigmatized as *unemployed*, because within this term lies an presumption that they are either not looking for work, or only have themselves to blame for their situation.

This feeling of being questioned is so inherent, that it affects family relations and legitimizes the control from the unemployment benefit system. Lastly, the study shows that the above-mentioned circumstance complicates the relationship between mentally vulnerable graduates and the social workers they encounter in the unemployment benefit system. This is due on

the fact that they cannot live up to the expectation of capability and is met with suspicion, which can lead to a mental strain and might cause them to abandon the struggle for recognition. Instead, they are forced to suppress their needs, act in a dishonorable manner, and pretend to be, what they perceive as recognizable, all the while they are trying to find support and guidance elsewhere.

Kapitel 1 Indledning

1.1 Forord

Specialet beskæftiger sig med en problemstilling omhandlende, hvordan tilværelsen som arbejdssøgende for psykisk sårbare nyuddannede kan indebære en række udfordringer, der i yderste konsekvens leder til psykiske belastningsreaktioner.

Dette undersøges med afsæt i et bestemt teoretisk perspektiv, hvor formålet er at påvise de forhold, der i tilværelsen som arbejdssøgende hæmmer anerkendelsesbetingelserne for psykisk sårbare nyuddannede og fører til et tab af selvtillid, selvværdsættelse og selvagtelse.

Motivationen til dette speciale kommer sig af et særligt kendskab til gruppen psykisk sårbare nyuddannede akademikere, der er brugere af dagtilbuddet Bogstøtten. Stedet er først og fremmest et lille studiemiljø med socialarbejdere med forskellige akademiske baggrunde, hvis opgave er at vejlede og støtte de studerende i både deres studierelaterede og personlige udfordringer. Bogstøtten er et frivilligt, gratis og ikke tidsbegrænset tilbud. Der ses derfor tre kategorier af "studerende"; dem der er sygemeldt fra studiet, dem der er i gang med at studere og dem der er dimitteret. Fællesskabet på tværs af faglige profiler og livssituationer er af stor betydning for de "studerende" (Fountainhouse/Bogstøtten 2018). Her kan de tale om succesoplevelser såvel som udfordringer i deres nuværende situation, samt tanker om fremtiden. Heri opstår der til tider uformelle samtaler, hvor de studerende ytrer deres usikkerhed om, hvad hverdagen efter studielivet vil indebære, og hvor de jobsøgende fortæller om deres både positive og negative oplevelser i overgangen fra studiet til arbejdsmarkedet. Det bliver her tydeligt, at det for flere er svært at møde dagpengesystemets krav og rammer samt omverdenens og egne forventninger til det at komme i arbejde.

Vi finder det derfor interessant at undersøge, hvilke forhold der er udfordrende i overgangen fra studie til arbejdsmarked for denne gruppe af psykisk sårbare nyuddannede. Samtidig forfølger vi et ønske om at sætte fokus på denne ellers lidt oversete gruppe af højtuddannede psykiske sårbare, der potentielt udsættes for øget udsathed, når de forlader uddannelsessystemet.

I specialet bidrager seks medlemmer af Bogstøtten med deres tanker om tilværelsen som arbejdssøgende og med deres oplevelser med dagpengesystemets rammer.

Der skal lyde en stor tak til disse seks informanter, der åbenhjertigt har betroet os deres fortællinger. Ydermere skal der lyde en tak til medarbejderne i Bogstøtten, som har budt os velkommen og bistået med forskellige perspektiver i processen.

1.2 Problemfelt

Med afsæt i ovenstående motivation har der i specialets støbeske været diskuteret et bestemt teoretisk perspektiv med udgangspunkt i forskellige samfundsforskere, som hævder, at statens konkurrencedrift har medvirket til et øget psykisk pres på individet. Dette synes også at kunne spores ind i overgangen fra studie til arbejdsmarked, hvor de psykisk sårbare nyuddannede befinder sig. Følgende problemfelt vil derfor først skitsere vores teoretiske afsæt for undersøgelsen, derefter fremhæves nogle af de indikatorer, som peger på, at tilværelsen som nyuddannede er svær, for afslutningsvist at præsentere den specifikke problemstilling, som specialets undersøgelse ønsker at belyse.

1.2.1 Pres og krav i præstationssamfundet

"Alle må løbe hurtigere, nå højere, være stærkere. Og vi skal ikke kun præstere på jobbet, til styrketræning og som familiemennesker. (...) Og vi skal for Guds skyld huske, at hvad, vi præsterer i dag, ikke dur i morgen." (Petersen i Berlingske 2016)

Sådan lyder det fra sociolog Anders Petersen, i forbindelse med at han i år 2016 udgav bogen *Præstationssamfundet*. Ifølge Anders Petersen lever vi i dag i et såkaldt præstationssamfund, der er kendetegnet ved, at den mere end gode præstation og succesen der er forbundet herved, er det eneste bestræbelses- og anerkendelsesværdige. Præstationskulturen, der er indlejret i præstationssamfundet, berører alle dele af vores liv, herunder vores arbejdsliv, privatliv og fritidsliv. Her skal vi præstere på alle parametre, og det værste der kan hænde os er, at vi går i stå eller endnu værre sakker bagud og bliver opfattet som "tabere" i egne og andres øjne (Petersen 2016: 51ff). Indtrykket er, at dette er noget de fleste både – unge og

ældre – kan nikke genkendende til. Præstationskravet ses i børnehaver, i folkeskolen, i gymnasiet, på universitetet, på arbejdet og endda i vores fritid. Det er de færreste, der kan se sig fri for kravet om at skulle præstere og gerne præstere bedre end den, der står ved siden af en (Ibid.: 56ff).

Ifølge Anders Petersen er dette præstationssamfund opstået i kølvandet på, hvad professor i statskundskab Ove K. Pedersen betegner som *konkurrencestaten* (Petersen 2016, 54f). Konkurrencestaten har – med et neoliberalistisk afsæt – ændret på vores kompenserende og solidariske velfærdsstat, for at sætte den globale konkurrenceevne i højsædet. Her forventes det, at vi agerer som sunde virksomme individer, der tager ansvar for eget liv, ser fællesskabet gennem arbejdet og frihed lig med selvrealisering. (Petersen 2016: 54ff).

Ligeledes peger Sociolog Rasmus Willig på, hvordan konkurrencestaten marcherende tromme har fået konsekvenser for individets psyke.

Han tegner dette billede i Politiken i forlængelse af en megafon-måling omhandlende stress på arbejdspladsen fra år 2014:

“Mennesket er sådan indrettet, at vi løber efter anerkendelse og omverdenens påskønnelse, men som væddeløbshunden, der jagter kaninen, falder vi udmattede om, hvis vi aldrig får kaninen, men kun duften af den. Når vi når målet, har ledelsen lagt en ny strategi, eller samfundet har opstillet et nyt succeskriterium. Det gør os stressede. Problemet er, at vi bebrejder os selv i stedet for at bebrejde strukturerne i samfundet – det er jo helt galt” ” (Willig i Politiken 2014)

Willig sætter her både fokus på et grundlæggende behov om anerkendelse hos individet og rejser samtidig en tydelig samfundskritik.

Lektor ved Aalborg Universitet Søren Juul har i en årrække beskæftiget sig med, hvordan samfundet, i højere grad end tidligere, udfordrer individets muligheder for at opnå anerkendelse. En anerkendelse der forstås som essentiel for udviklingen af en vellykket identitet og selvværdsættelse. Senest i bogen *Selvets kultur* fra 2017 formulerer Juul, at vi lever i et samfund, hvis menneskesyn tillægger individet ansvaret for dets egen succes og fiasko. Et samfund, hvor kulturen er præget af en opportunistisk indstilling, individualisering

og manglede fællesskaber. I denne individualiseringskultur har anerkendelsesbetingelserne trange kår, hvilket har givet anledning til menneskelig lidelse. Hertil ses nutidens folkesygdomme såsom angst, stress og depression. Samfundets tilstand påvirker alle, men får især konsekvenser for de, der i forvejen er bagud på point; nemlig de sårbare eller socialt udsatte (Juul 2017: 99ff). De udfordrende anerkendelsesbetingelser ses blandt andet i samfundets mange institutioner, herunder landets jobcentre, hvor der ses et øget pres og øgede krav til individet.

Anders Petersen, Rasmus Willig og Søren Juul er langt fra de eneste, der gennem det seneste årti har belyst, hvordan samfundet og dets menneskesyn har gennemgået en transformation, som udfordrer individet på nye måder og som potentielt medfører en psykisk belastning (fx Honneth 2003, Ehrenberg 2010 og Rosa 2014).

1.2.2. Pres og krav i dagpengesystemet

I en dansk politisk kontekst ses konkurrencestatens krav om arbejdsmarkedsdeltagelse blandt andet ved en række regler og incitamenter i beskæftigelse- og arbejdsmarkedspolitikken. Dette bygger på en antagelse om, at arbejdsmarkedsdeltagelse knytter individet til fællesskabet, og derved har en inkluderende effekt. Beskæftigelse- og arbejdsmarkedspolitikken er præget af et krav om, at ledige skal stå til rådighed for og være villige til at deltage på det danske arbejdsmarked. Her underlægges alle, herunder også syge, en række "pligter" i en individfokuseret problemopfattelse, hvor fokus lægges på selvansvarlighed hos den arbejdsløse, der hurtigt bør lade sig reintegrere på arbejdsmarkedet (Nørup 2014: 19f).

Som et modsvar til ovenstående er samfundsdebatten omkring arbejdsløshed efterhånden blevet mere og mere præget af de oplevelser, som de arbejdsløse i første omgang har i mødet med jobcentre og andre aktører. Dette ses i debatindlæg, ekspertinterviews og bøger formuleret som "*mødet med systemet*", der noget karikeret billedligt former en lille mand stående foran en stor grå altoverskyggende bygning.

Dette bevidner om, at mange arbejdsløse finder systemet svært at navigere og befinde sig i. De møder en lang række krav og regler for at få berettiget hjælp, og flere har en oplevelse af ikke at gøre *det* godt nok. De arbejdsløse fortæller om at opleve en manglende anerkendelse af deres situation fra både nære relationer, fra jobcentret og i samfundet (se fx min A-kasse 2015, Juhl i Information 2015 og Juul og Højlund 2015).

1.2.3 Nyuddannede i mødet med ledighed

At være arbejdsløs kan være svært for *alle*, men en undersøgelse foretaget af Min A-kasse i 2015 indikerer, at det kan opleves at være sværere for nyuddannede. Psykolog med speciale i stress, Helle Alsted, forklarer, at nyuddannede oftest får mange afslag grundet manglende erhvervserfaring, mens afslag netop fratager dem muligheden for at få erfaring. Dette opleves som værende ekstra stressende (Alsted i Avisen 2016). Bo Netterstrøm, ekspert i stress og tidligere overlæge på Arbejdsmedicinsk Klinik ved Bispebjerg Hospital, fremhæver ligeledes *erfaring* som et betydningsfuldt element, der er medvirkende til, at nyuddannede får det svært. Erfaring er med til at ruste de ældre til bedre at kunne håndtere arbejdsløshed.

Han uddyber således:

“Har man mange års erfaring på arbejdsmarkedet, er man mere sikker på sig selv både fagligt og personligt (...). Når man er ung og prøver på at komme ind på arbejdsmarkedet, er man enormt usikker på, hvad det her kan ende med. Og tanken om, at man måske ikke får mulighed for at bruge den uddannelse, man har taget, kan ramme selvværdet” (Netterstrøm i Avisen 2016).

Det er ydermere muligt at indkredse problemstillingen ved at medtage uddannelsesniveau som et ekstra betydningsfuldt element i sammenkoblingen mellem forholdene arbejdsløshed og psykiske reaktioner.

En undersøgelse foretaget af fagforeningen DJØF peger på, at deres medlemmer oplever søvnbesvær, koncentrationsbesvær, hovedpine og hjertebanken, når de går ledige. Hele 58 procent af de ledige akademikere hos Djøf tilskriver stress som skylden for disse symptomer¹.

¹ Vi har anskaffet selve dataene i Djøfs undersøgelse, men eftersom disse ikke er offentlig tilgængelige anvendes Politikken fortsat her som kilde.

En stress, der må formodes at være knyttet til det at være ledig, uden undersøgelsen ser nærmere på den præcise sammenhæng mellem disse to forhold. Arbejdsmarkedspolitisk chef Lars Munck fra Djøf mener, at forklaringen ligger i, at de nyuddannedes identitet og selvværd står på spil ved ledighed. *"Her har vi at gøre med unge, der altid har haft succes i skolen. Lige pludselig banker de hovedet mod en mur. Det kan være meget hårdt og sætter hele identiteten på spil"* (Munck i Politikken 2013).

Som det fremgår af ovenstående, opleves det altså af mange at være svært at være arbejdsløs. Det opleves udfordrende at skulle navigere i og svært at skulle finde vej ud af. Det er svært at navigere i systemet, og det er svært at forestille sig en fremtid. Der opstår i perioder med arbejdsløshed til tider en psykisk belastning, der udfordrer de nyuddannedes identitet. Ligeledes er der mange, der rammes af en følelse af meningsløshed, stress og tristhed. Særligt ses der indikationer på, at dette især er udbredt blandt de nyuddannede med en videregående uddannelser.

1.2.4 Specialets undersøgende formål

Som ovenstående viser, er specialet udsprunget af en opmærksomhed på følgende tre forhold:

1. Et kendskab til en bestemt gruppe af psykisk sårbare nyuddannede, der ytrer en usikkerhed og til tider frustration over deres videre færden efter studiet.
2. Et teoretisk perspektiv, der beskriver hvordan nutidens samfund udsætter individet for et krav om den særlige og gode præstation gennem ansvarliggørelse og individualisering. Dette synes at udfordre individets anerkendelses-betingelser, hvilket belaster psyken.
3. En viden om, at arbejdsløshed opleves som værende psykisk belastende for *alle*, men særligt for de nyuddannede akademikere.

Her trækkes der således en tråd fra et teoretisk perspektiv til det at være nyuddannet, hvor det om noget handler om at præstere i overensstemmelse med ens uddannelse og leve op til omverdenens forventninger om succes. I forlængelse heraf indikeres det også, at de nyuddannede udfordres på deres identitet og selvværd, samt potentielt rammes af en følelse

af meningsløshed, stress og fortvivlelse. Dette danner udgangspunkt for vores forforståelse om, at overgangen fra studie til arbejdsmarked indebærer udfordringer, der er udslagsgivende for en psykisk reaktion, hvilket synes at kunne forstås ud fra et anerkendelsesperspektiv.

Med afsæt i ovenstående arbejder vi ud fra antagelsen om, at når overgangen fra studie til arbejdsmarked kan virke udfordrende for *alle*, særligt for de nyuddannede, må det i særdeleshed formodes også at gøre sig gældende for gruppen af psykiske sårbare.

Det findes derfor interessant at undersøge, hvilke udfordringer netop denne gruppe af psykisk sårbare nyuddannede møder i deres overgang fra studie til arbejdsmarked. Forhåbningen er at kunne bidrage med ny viden til udvikling af det sociale arbejde, således at denne gruppe kan støttes på nye måder.

1.3 Problemformulering

Hvordan kan overgangen fra studie til arbejdsmarked indebære et potentielt tab af anerkendelse hos psykisk sårbare nyuddannede?

1.3.1 Problemformulerings uddybning

Specialet er forankret i et anerkendelsesideal, hvor anerkendelse forstås som en betingelse for, at et menneske har mulighed for opnå et positiv selvforhold og realisere det gode liv. Dette sættes som omdrejningspunktet for en kritisk analyse af de udfordringer psykisk sårbare nyuddannede møder i overgangen fra studie til arbejdsmarked. Der arbejdes med en forforståelse om, at overgangen fra studie til arbejdsmarked indebærer nogle udfordringer, som medfører en psykisk belastning hos særligt nyuddannede og psykisk sårbare. Udfordringerne ses blandt andet ved en manglende anerkendelse af de nyuddannedes situation og et pres om at skulle præstere i overensstemmelse med omverdenens forventninger. *Overgang* forstås både som værende statisk i form af dagpengesystemets rammer og værende dynamisk i de subjektive følelser og tanker, der er knyttet til den nye tilværelse som arbejdssøgende. Overgangen indebærer således både mødet med

velfærdsstaten og dens socialarbejder samt den kultur, der præger oplevelsen af det at være nyuddannet og arbejdssøgende.

Dette søges belyst gennem en kvalitativ undersøgelse, hvor seks Bogstøtte-medlemmer bidrager med deres personlige erfaringer omkring overgangen fra studie til arbejdsmarked.

1.4 Begrebsafklaring

Følgende afsnit vil præsentere, hvad specialegruppen forstår ved begreberne *psykisk sårbarhed* og *nyuddannede* i relation til specialets undersøgelse.

1.4.1 Psykisk sårbarhed

I specialet anvendes betegnelsen *psykisk sårbare* om den specifikke gruppe af nyuddannede, som undersøgelsen omhandler. Betegnelsen er "hentet" hos dagtilbuddet Bogstøtten, idet vores interesse for og adgang til denne gruppe også er at finde her. Betegnelsen *psykisk sårbarhed* anvendes hos Bogstøtten og i dette speciale som en form for overordnet kategori, der favner et bredt spektrum af forskellige psykiske vanskeligheder hos mennesker med eller uden diagnoser (Fountainhouse/ bogstøtten.dk).

Psykisk sårbarhed kan forstås som et relativt fænomen på en skala, der spænder fra meget psykisk robust til meget psykisk sårbar, hvor alle mennesker potentielt er sårbare. I den ene ende af skalaen finder vi de særligt psykisk robuste, hvor sårbarheden (den udsatte position) ikke er påfaldende, og mange af disse mennesker kan betragtes som normalt fungerende, omend de (som alle sårbare) kan forstås at have en lav tærskel for belastninger, hvor sårbarheden forværres. I den anden ende af denne skala finder vi de mere synlige psykisk sårbare, de syge og uarbejdsdygtige. Alle mennesker kan principielt placeres på skalaen på et givent tidspunkt i livet. Ligeledes kan de sårbare naturligvis bevæge sig både den ene eller anden retning på skalaen (Juul 1996: 28f).

Betegnelsen er teoretisk set omdiskuteret. Diskussionen omhandler, hvorvidt sårbarhed er iboende i menneskets dna eller opstået som en reaktion på omgivelserne. Sidstnævnte forståelse er af interesse i specialets allerede fremhævede teorier og er også det, vi ønsker at

beskæftige os med i dette speciale. Sårbarhed skal således forstås som et dynamisk karaktertræk, der kan synes mere eller mindre dominerende, alt efter hvilken situation mennesket befinder sig i. Det er vigtigt at fremhæve, at det ikke har specialets interesse at undersøge, hvorfor og hvordan specialets målgruppe er blevet psykisk sårbare. Interessen er at undersøge, hvordan psykisk sårbare belastes yderligere, når de befinder sig i udfordrende omgivelser.

Afslutningsvis er det værd at nævne, at såfremt en borger får hjælp i det offentlige på baggrund af deres psykiske vanskeligheder, betragtes det som en *funktionsnedsættelse* under betegnelsen *handicappet*.

1.4.2 Nyuddannede

I dette speciale bruges betegnelsen *nyuddannede* om de personer, der er dimitteret fra deres uddannelse, men som endnu ikke har opnået faglig og personlig erfaring gennem deres første job. Altså er betegnelsen her ikke afgrænset til en bestemt status knyttet til tid, men i stedet til en bestemt situation.

Betegnelserne *arbejdssøgende*, *ledig* og *arbejdsløs* har indledningsvis været afprøvet som alternativer, men synes at dække for bredt, eftersom en person godt kan have været i job i flere år, for at afskediges til en situation som arbejdssøgende. Vi forstår dog, at de nyuddannede befinder sig i en tilværelse som arbejdssøgende, hvorfor de til tider omtales som arbejdsløse. Derfor anvendes disse to betegnelser til at fremhæve forskellige pointer i specialets analyse.

Kapitel 2 Videnskabsteori

Følgende kapitel vil redegøre for specialtes videnskabsteoretiske orientering ved at forklare de grundantagelser, som specialets vidensproduktionen bygger på. Grundantagelser omhandlende hvordan viden kan frembringes, hvad samfundsvidenskabens opgave bør være og hvilken type af viden dette så kan forstås at være. Kapitlet er både med til at sikre et reflekterende niveau i egen vidensproduktion, samt at gennemsigtiggøre processen fra den indledende opmærksomhed på den samfundsvidenskabelig problemstilling til specialets endelige konklusion.

Som præsenteret indledningsvist, er specialet forankret i et anerkendelsesideal, med udgangspunkt i vores forforståelse om, at overgangen fra studie til arbejdsmarked indebærer nogle udfordringer, som medfører en psykisk reaktion hos de nyuddannede og formodentlig i særdeleshed hos de psykisk sårbare. Dette leder til en undersøgelse omhandlende, hvordan overgangen fra studie til arbejdsmarked kan indebære et potentielt tab af anerkendelse for psykisk sårbare nyuddannede. Specialet videnskabsteoretisk orientering er hermed kritisk hermeneutisk.

2.1 Hermeneutikken – en fortolkende videnskab

For at kunne præcisere, hvorledes en kritisk hermeneutisk tilgang gør sig gældende for netop dette speciales vidensproduktion, redegøres der først for de nævnte grundantagelser. Kritisk hermeneutik har rødder i den hermeneutiske videnskabsteoretiske orientering.

I hermeneutikken fremhæves *fortolkning* som omdrejningspunktet for enhver erkendelse. Hermeneutikkens erkendelsesinteresse består i at finde den bedst mulige fortolkning af den mening, som antages at ligge gemt i menneskelige livsytringer (Juul 2012: 107ff). Med andre ord; at fremtolke hvordan mennesker oplever, forstår og handler i relation til et bestemt felt eller *fænomen*, samt hvilken betydning det har for menneskets væren i livet. Derved bliver menneskets subjektive erfaringsverden udgangspunktet for enhver erkendelse (Ibid.). I specialet omsættes dette til en kvalitativ undersøgelse af psykisk sårbare nyuddannedes oplevelser i relation til *overgangs-fænomenet*. Det er målgruppens oplevelser, forståelsen af

dem og reaktioner herpå, der sættes i spil med en bestemt teoretisk ramme med henblik på at undersøge overgangs-fænomenet nærmere.

2.2 Filosofisk hermeneutik – forforståelser som afsæt for ny viden

Et væsentligt element i netop den kritiske hermeneutik er tråden fra den filosofiske hermeneutiks opmærksomhed på kontekstafhængighed, og heri vores forforståelser i undersøgelsesprocessen. Blandt de forskellige videnskabsteoretiske orienteringer og inden for hermeneutikkens forskellige udgaver optræder der en diskussion omkring forskerens evne til og behov for at sætte sig selv "udover" egen historicitet og forholde sig reflekterende til sin egen væren i undersøgelsesprocessen.

Indenfor den filosofiske hermeneutiks orientering argumenterer filosof Hans-Georg Gadamer (1900-2002) for, at forskerens *forforståelse* (også betegnet *fordomme*) må anses som værende produktive for fortolkningsarbejdet. Grundantagelsen er at ny viden kun kan fremtolkes med afsæt i et allerede eksisterende vidensgrundlag, også forstået som vores forståelseshorisont. Gadamers pointe er at forskeren uden sine forforståelser simpelthen ikke vil være i stand til at stille de relevante spørgsmål for undersøgelsen eller bemærke noget som værende meningsfuldt i fortolkningsarbejdet (Juul 2012: 122f).

Forforståelserne anses ikke for at være slået i sten, men indgår i et dialektisk samspil med undersøgelses empiri, bestående af de psykisk sårbares nyuddannedes livsverden. Her opstår der en horisontsammensmeltning mellem vores forforståelser og det empirien viser os (Juul 2012: 125).

I specialets indledende øvelser har der været en relativ eksplorativ tankegang, der alligevel synes at farves af en række forforståelser. Det blev derfor et bevidst valg at anvende vores forforståelser som aktive medspillere og ikke som blinde passagerer.

Specialets indledende samfundskritiske perspektiv, anser vi for at være en teoretiske forforståelse, hvilke først og fremmest har medvirket til valget om at beskæftige os med den kritisk hermeneutiske orientering. Derudover har de forskellige forforståelser deres ophav i vores forskellige erfaringer med undersøgelses målgruppe og faglige opmærksomhed.

Disse forforståelser har hele tiden været udfordret og har gennemgået et utal af justeringer gennem diskussioner internt i specialegruppen, gennem samtaler med medarbejder i Bogstøtten og endeligt i mødet med empirien. For at synliggøre dette redegøres der løbende i specialet for de forforståelser, der har været medproducerende i undersøgelsen.

2.3 Kritisk hermeneutik - at beskæftige sig med et normativt perspektiv

I den kritisk hermeneutiske orientering får disse forforståelser en afgørende placering i specialets undersøgelse.

Kritisk hermeneutik opstår i mødet mellem den førnævnte filosofiske hermeneutik og nyere kritisk teori. Nyere kritisk teori har et emancipatorisk sigte som erkendelsesinteresse for videnskaben. Med afsæt i kritisk teori mener filosof og sociolog Jürgen Habermas, at Gadamer i sin opmærksomhed på menneskets historicitet og overlevering af forforståelser manglede et kritisk perspektiv. Ifølge Habermas bør videnskaben gå ideologikritisk til værks og kritisere de forforståelser, der fungerer som ideologi og blot tjener til at skjule de fremherskende herredømmeforhold. Han udvikler til dette formål et ideal om en *herredømmefri samtale*, som kan holdes op foran traditionens overlevering af forforståelser som et kritisk spejl. Habermas har hermed en forestilling om en overhistorisk og universel standard for samfundskritikken, hvilket ikke vinder indpas i den hermeneutiske orientering, hvor en grundantagelse er, at menneskets aldrig kan sætte sig udover sin væren i verden. I stedet poder Habermas den filosofiske hermeneutik med et kritisk perspektiv, hvor dette ideal bliver omdrejningspunktet og den normative standard for en kritisk analyse (Juul 2012: 139ff).

Dette leder frem til en kritisk hermeneutisk tilgang, der indebærer et dialektisk samspil mellem *er* og *bør*, hvor det både handler om at beskrive virkeligheden, som den faktisk er og om at beskæftige sig med et ideal om, hvordan virkeligheden burde være. Grundantagelsen bliver, at mennesket både er knyttet til sin historicitet og sine forforståelser, men også potentielt er samfundsforandrende, ved at kunne forholde sig reflektivt og kritisk til institutionaliserede rutiner og tænkemåder. Det normative standpunkt for kritikken kan dog

ikke forstås som universel eller overhistorisk, men hermeneutisk som et "udkast", der begrundes og præciseres i en kritisk analyse, hvor det indgår i et dialektisk samspil med empirien (Juul 2012: 141f).

I dette speciale anvendes tysk filosof Axel Honneths normative anerkendelsesteori, hvormed idealet om anerkendelse bliver omdrejningspunktet og den normative standard for en kritisk analyse. Forankret i nyere kritisk teori ser Honneth, at samfundsvidenskaben opgave er at blotte og begrunde de fejludviklinger i samfundet, der står i vejen for individets bestræbelse på et positivt selvforhold og det gode liv. Ifølge Honneth bør det normative standpunkt forankres i de udsatte menneskers moralske erfaringer, hvilket typisk er erfaringer med forskellige typer af krænkelser.

Ved anvendelsen af Honneths anerkendelsesteori blotlægges disse fejludviklinger ved at fremanalysere bestemte forhold, der forhindrer mennesker og grupper i at opnå anerkendelse i tre sfære af menneskets liv (Uddybes i Afsnit 4.2). Mangel på anerkendelse kan føre til identitetstab, lidelse og skade for den enkelte, samt social eksklusion og svækkelse af samfundets sammenhængskraften (Juul 2012: 336f).

Til trods for at Honneth har et emancipatorisk sigte forankret i kritisk teori, tilhører hans normative teori midlertidigt hermeneutikken. I et nyere interview med Honneth argumenterer han for, at videnskabens arbejde ikke kan tage udgangspunkt i en konstruktion af en normativ teori uden at have en vis intuition for samfundets tilstand. Han ser at der bør være en cirkulær korrektionsproces mellem det normative standpunkt og den sociale virkelighed. Det er ikke muligt at etablere et normativt begreb såsom anerkendelse uden at have en forståelse for, hvordan det gør sig gældende i samfundet, og modsat vil det ikke være muligt at lave en empirisk undersøgelse uden at have nogen forståelse for, hvad anerkendelse er. Dette har genklang af en hermeneutik tankegang, hvor viden opstår i et dialektisk samspil mellem vores forforståelser og den sociale virkelighed. I et kritiske perspektiv optræder det dialektiske forhold således i mødet mellem det kritiske ideal og den sociale virkelighed, som idealet både udspringer af og kritikken rettes imod (Juul 2012: 142ff).

Idealet udspringer således af vores forforståelser, vores historiske væren, hvilket altid må ses som provisoriske og kontekstafhængige. Idealet bør ansues som et udkast, der begrundes, afprøves og præciseres i et dialektisk samspil med empirien. Med andre ord har idealet først

en værdi i praksis, når det bringes i anvendelse med en konkret undersøgelse af de faktiske forhold (Juul 2012: 133f).

Inspireret heraf er vores ambition at undersøge, hvordan overgangen fra studie til arbejdsmarked kan indebære et potentielt tab af anerkendelse hos psykisk sårbare nyuddannede. Dette med udgangspunkt i en forforståelse om at overgangen, som konsekvens af en fejludvikling i samfundet, indeholder hæmmende anerkendelsesbetingelser for gruppen af psykisk sårbare nyuddannede, hvilket er udslagsgivende for en psykisk belastning af individet. Interessen er at præcisere og udspecificere denne forforståelse med henblik på at kunne rejse en kritik af de faktiske forhold, der potentielt indebærer et tab af anerkendelse for nyuddannede psykisk sårbare, der placerer denne gruppe i en udsat position. Med afsæt i Axel Honneths normative anerkendelsesteori bliver anerkendelsesidealet for, hvad der *bør* være til stede i overgangen dermed udgangspunktet for en kritisk analyse af nogle af de forhold, som der *er* i overgangen. Anerkendelsesidealet bliver således en slags ledetråd for undersøgelsen. Herudfra fremskrives et bestemt teoretisk perspektiv, nemlig anerkendelsesperspektivet, hvor Honneths anerkendelsesteori både fremstår i sin oprindelige form, men også bæres videre og nuanceres ved hjælp af komplementære teorier. Vores spørgehorisont i indhentningen af empiri og vores fortolkninger af denne tager dermed sit udgangspunkt i anerkendelsesperspektivet. Alt dette med henblik på at lave en sammenhængende argumentation for, hvordan overgangen fra studie til arbejdsmarked kan indebære et potentielt tab af anerkendelse hos psykisk sårbare nyuddannede.

Kapitel 3 Metode

Dette kapitel redegør for specialets undersøgelsesdesign og heri de refleksioner, der har medført bestemte metodevalg. Denne redegørelse er med til at sikre en gennemsigtighed i undersøgelsesprocessen og bidrage til en argumentation for validiteten af den fortolkede viden. Til at belyse specialets problemstilling anvendes der, med afsæt i kritisk hermeneutik, en vekselvirkning mellem et teoretisk perspektiv og et kvalitativt studie, som værende specialets primære empiri.

3.1 De indledende øvelser

I specialets opstartsfasen har vi været til en del uformelle sammenslutninger og forskellige arrangementer, hvor psykisk sårbare nyuddannede har ytret deres tanker og følelser om tiden efter endt studie. Nogle arrangementer har haft netop dette emne på dagsordenen, mens der ved mere uformelle situationer blot er blevet talt løst om fremtiden i forbindelse med de psykisk sårbare pauser fra studierne og jobsøgningen.

Ved vores deltagelse i de helt uformelle sammenslutninger, hvor der opstår spontane samtaler om emnet i gruppens pauser, har tilgangen været at lade samtalen flyde uden at påvirke den i retning af et bestemt emne, dog uden at være for tavs og virke for "udefrakommende".

Ved arrangementet *Fyraftensmøde* var der oplæg fra to tidligere Bogstøtte-medlemmer. Her blev det mere naturligt for os at stille opfølgende spørgsmål til disse oplæg. Mødet bidrog med en indikation på, hvilke særlige udfordringer netop denne gruppe af nyuddannede kunne have med sig i overgangen fra studie til arbejdsliv. Ydermere har dette fyraftensmøde fungeret som en måde at introducere det ene medlem af specialegruppen til stedet Bogstøtten og dens brugere, hvor den anden part i specialegruppen allerede havde et kendskab til Bogstøtten, og derfor forud havde fungeret som bindeled til stedet.

Dette har været givende for en diskussion af vores forforståelser og båret undersøgelsesprocessen videre til et fælles udgangspunkt. De fælles forforståelse vi bringer med os herfra er:

- Det kan være svært at finde rundt i dagpengesystemet med dens mange aktører, regler og muligheder i forhold til forskellige støtteordninger. De psykisk sårbare nyuddannede oplever ikke at blive mødt med forståelse for deres situation og får ikke den hjælp, de søger.
- Det kan være stressende at skulle leve op til kravet om at være *aktiv jobsøgende*, hvilket indebærer jobansøgninger, møder og kurser, som oftest ikke synes særlig meningsfulde eller bidragede i forhold til at opnå målet om et ønsket arbejde.
- Det at oplyse om sine psykiske vanskeligheder er forbundet med en masse overvejelser og afvejsninger i forhold til om det er en fordel eller ulempe. På den ene side er der en forhåbning om at disse oplysninger kan frigive en hjælp, mens der på den anden side er en opgivenhed omkring, hvordan systemet endeligt kan hjælpe dem.
- Alle udfordringerne fører til forskellige psykiske reaktioner samt strategiske overvejelser i forhold til, hvordan de psykisk sårbare nyuddannede skal forholde sig til dagpengesystemet fremadrettet.

Disse indledende uformelle samtaler og observationer er først og fremmest en ren inspirationskilde til specialets problemstilling, men samtidig bliver de afsat for en hermeneutisk tilgang; Vores motivationen for specialet er knyttet til en forforståelse om, at overgangen er svær for psykisk sårbare nyuddannede, og at denne gruppe er en relativ overset udsat gruppe, hvilket i første mødet med feltet afprøves og præciseres yderligere. Dette leder til en diskussion af vores teoretiske forforståelser, og det daværende kendskab til feltet diskuteres og struktureres på et mindmap. I stedet for at fortsætte med en relativ eksplorativ tilgang, finder vi det endeligt fordelagtigt at skærpe blikket på de forhold, der synes at hæmme denne gruppe i at opnå den selvrealisering, som de søger, for derimod at påføre dem en psykisk belastning. Heri opstår et aktivt valg om at forankre undersøgelsen i det førnævnte anerkendelse ideal, hvor anerkendelsesperspektivet placeres som en teoretisk referenceramme for specialet og en mere dybdegående kvalitativ undersøgelse baseret på seks semistruktureret livsverdensinterview med psykisk sårbare nyuddannede.

3.2 Primær empiri - Semistruktureret interview

Specialets empiri er indhentet gennem interviews med seks bogstøtte-medlemmer, der alle har erfaringer med at være i overgangen fra studie til arbejdsmarked.

Interviewene er bygget op om et livsverdensfokus, der giver mulighed for at indfange nuancerede beskrivelser af og refleksioner omkring informanternes livsverden med henblik på at kunne fortolke betydningen af et bestemt fænomen (Kvale & Brinkmann 2009: 45ff) - *overgangs-fænomenet* for de psykisk sårbare nyuddannede. Et interview med livsverdensfokus har til formål at frembringe informanternes egne beskrivelse og forståelser af bestemte oplevelser i deres hverdag. Livsverdensinterviews kan både være helt åbne og semistrukturerede. Den åbne form giver en åbenhed overfor informanternes fortællinger og giver mulighed for at forfølge det, der optager dem mest i deres livsverden. Den semistrukturerede tilgang indebærer også dette, men hjælper samtidigt med at fastholde en spørgehorisont (Ibid).

Med andre ord har vi en åben tilgang til det, som informanternes fortællinger viser os, samtidigt med at vi har fokus på overgangs-fænomenet og afdækker de forforståelser, vi har forankret i anerkendelsesidealet og den teoretiske referenceramme. Hvorledes dette viser sig i praksis beskrives i afsnit 3.2.2 *Udførelse af interview*.

3.2.1 Informanter

I udvælgelsen af informanter har der først og fremmest været en pragmatisk tilgang, frem for eventuelle ønskværdige kriterier i en planlagt udvælgelsesstrategi.

Det kunne eksempelvis være kriterier som en bestemt uddannelsesretning eller tidshorisont i forbindelse med det at være nyuddannet. Dette anses nødvendigvis ikke som en decideret hæmsko for undersøgelsesdesignet. Dog kunne et kriterie om en bestemt uddannelsesretning blandt andet have medvirket til at afgrænse os fra forhold omkring efterspørgsel af uddannelsesretning på arbejdsmarkedet. Ligeledes kan reflektionsniveauet i forhold til informanternes situation diskuteres. Dette på baggrund af en tidshorisont, der kan være af en sådan længde, at informanten endnu ikke har tilegnet sig tilstrækkelige erfaringer med overgangen eller omvendt fortrængt tidligere hændelser.

Modsat kunne det også havde været muligt at opstille kriterier, der kunne have givet en stratificeret udvælgelse af informanter. Dette kunne have sikret, at informanterne repræsenterede en diversitet inden for feltet (Flyvbjerg 2015: 507ff).

Når der er blevet lagt vægt på en pragmatisk udvælgelse fremfor det ønskværdige, skyldes det at gruppen af psykisk sårbare nyuddannede kan være svær at identificere. Ydermere havde vi en forforståelse om, at denne gruppe kunne være svær at få til at deltage. Hermed menes, at denne gruppe kan have let ved skjule deres sårbarhed og dermed selv aktivt skal vælge at gøre sig "synlig". Samtidig er de i forvejen en presset gruppe, der ikke altid har overskud til at deltage i en kvalitativ undersøgelse, særligt ikke en der kræver så meget af dem.

Eftersom psykisk sårbarhed heller ikke er noget der "kan udpeges", har det derfor været et pragmatisk valg at benytte vores kendskab til Bogstøtten, da deres brugere er kategoriseret som psykisk sårbare. Derudover har de qua deres akademiske baggrund en forståelse vores behov om informanter til denne undersøgelse. Vores forforståelse viste sig også til dels at blive bekræftet, eftersom at det var lidt svært at etablere kontakt til informanterne, hvilket derfor krævede lidt hjælp fra en medarbejder. Det er dog langt fra utænkeligt, at flere informanter kunne opnås gennem en mere opsøgende tilgang.

Udvælgelsesprocessen af informanter var derfor relativ tilfældig, og havde kun to kriterier: at informanterne skulle have afsluttet en videregående uddannelse og have erfaringer med overgangen fra studie til arbejdsmarked.

Det har været vigtigt for os ikke at sætte potentielle informanter i en position, hvor de på nogen måde kunne føle sig presset til at deltage. Derfor var strategien for at finde informanter først et opslag på Facebook, hvorigennem de selv kunne henvende sig (se Bilag 2 *Efterlysning af informanter*). Her blev der fundet tre informanter². En informant blev dog spurgt direkte, idet denne person på førnævnte fyraftensmøde havde udvist en interesse for at dele sin historie med andre. Derfor syntes det naturligt at spørge om en mulig deltagelse³.

De sidste to blev fundet i ellefte time gennem en medarbejder i Bogstøtten, som vurderede hvem, det ville være i orden at spørge direkte.

Idet nogle af informanterne selv har opsøgt muligheden for at bidrage til specialets undersøgelse, bør det ikke være usagt, at disse informanter må formodes at have en særlig

² I alt henvendte fire personer sig på opslaget, men en af disse måtte melde afbud.

³ Oprindeligt blev der etableret kontakt til to informanter på dette møde, men den ene måtte aflyse.

interesse i at deltage som informant. Dette bliver også nævnt direkte i et interview og kunne mærkes under andre. Her kunne det virke som en form for forløsning at kunne bidrage med erfaringer og medvirke til en undersøgelse, der ønsker at sætte fokus på en ellers lidt overset gruppe. Vi erfarede, at det betydningsfulde for dem generelt var at blive hørt og anerkendt for deres svære og unikke situation.

Til trods for den relative tilfældige udvælgelsesproces repræsenterer informanterne en bred gruppe under fællestrækkene; uddannelsesniveau, psykisk sårbarhed og erfaringer med overgangen.

Specialets informanter kan listes således:

Siri	Marie	Vicky	Lasse	Ellen	Adam
Antropologi	Kønsstudier	Internationale udviklingsstudier	Filosofi	Biologi	Software udvikling
April 2017	Juli 2015	August 2015	Juli 2015	November 2016	Oktober 2017
Jobsøgende: 5 måneder Sygemeldt: 6 måneder	Jobsøgende: 1,5 år	Jobsøgende: 2 år. Sygemeldt: 7 mdr.	Jobsøgende: 2 år Sygemeldt: 1 mdr.	Jobsøgende i ca. 2 år. Inklusiv flere virksomhedspraktikker o. lign.	Jobsøgende: 3 mdr. Sygemeldt: 3 mdr.
NU: jobsøgende	NU: I arbejde (Barsels- vikariat)	NU: Sygemeldt	NU: I arbejde	NU: I arbejde (Gennem tilskudsordning)	NU: Jobsøgende

Vi anser de seks informanter for at være af et overskueligt antal, som gør det muligt at gennemarbejdede informanternes fortællinger grundigt med både respekt og dybde. Vi erfarede, at hvert enkelt interview bidragede med en nuancering af overgangen i forhold til deres specifikke uddannelse. Ligeledes blev det tydeligt, hvordan de hver især forholdt sig til deres psykiske sårbarhed. Omvendt synes der også at være et relativt mætningspunkt af viden omhandlende erfaringer i mødet med dagpengesystemets medarbejdere og rammer, hvori der sås tydelige fællestræk i deres fortællinger. (Brinkmann & Tanggaard 2015: 32).

3.2.2 Udførelse af interview

Et Interview kan anskues som en struktureret samtaleinteraktion mellem to parter, hvilket indebærer en række forberedelser og overvejelser i forbindelse med selve udførelsen (Brinkmann & Tanggaard 2015: 31ff). I følgende afsnit redegøres der for, hvorledes det semistrukturerede interview med livsverdensfokus udmøntede sig i praksis.

Interviewguide

Forud for interviewene er der udarbejdet en semistruktureret interviewguide (se Bilag 1 *Interviewguide*). Denne har både til formål at indfange den ønskede viden og støtte selve samtalsituationen.

Eftersom anerkendelsesperspektivet fungerer som en teoretisk referenceramme for interviewet, har det været en svær øvelse at indfange den ønskede viden uden samtidig at blive for ledende. Hermed menes, at vi har været meget opmærksomme på ikke at anvende begreber som anerkendelse, krænkelser, pres, præstation, psykisk belastning mm. Det kan dog diskuteres, om denne forsigtighed har været så nødvendig, eftersom vi netop eksplicit har valgt et teoretisk udgangspunkt for undersøgelsen. Ikke desto mindre formåede vi at komme omkring dette ved at formulere spørgsmålene åbne og centreret omkring informanternes oplevelse af fx de generelle krav de møder i dagpengesystemet, jobansøgningsafslag og omverdenens forventninger. Alle forhold medtaget fra førnævnte forforståelser, som vi tænkte kunne indeholde udfordrende anerkendelsesbetingelser.

Ligeledes har arbejdet med formuleringerne været en balancegang mellem at formulere så åbne spørgsmål som muligt, som kan give plads til informantens egne unikke erfaringer og refleksioner, men samtidig også at formulere forståelige og jordnære spørgsmål, der ikke krævede en teoretisk indsigt.

Med dette in mente er interviewguiden opdelt i tre kolonner (går fra venstre mod højre): fra overordnet undersøgelsesspørgsmål til åbne spørgsmål og over i mere konkrete spørgsmålsformuleringer.

I første kolonne placeres vores tre undersøgelsesspørgsmål, der har til formål at skabe overblik og strukturere de efterfølgende interviewspørgsmål.

1) *Hvilken kontekst informanterne taler ud fra?* Dette er med til at situere informantens livsverden og bidrager samtidig som en let åbningsdialog.

2) *Hvilke udfordringer kan overgangen indebære?* Herunder forsøges det at afdække de forskellige forhold, som vi har en forforståelse om kunne være hæmmende for anerkendelsesbetingelserne. Dette er undersøgelsens primære interesse, og det er i forlængelse heraf, at de fleste interviewspørgsmålet er formuleret.

3) *Hvordan håndteres disse udfordringer?* Dette er sidste undersøgelsesspørgsmål, som blev medtaget, da vi på fyraftensmødet fandt det meget interessant, hvordan forskellige udfordringer førte til individuelle strategier. I praksis viste det sig dog at *håndtering* ikke kunne struktureres som et særskilt undersøgelsesspørgsmål, men i stedet blev et naturligt opfølgende spørgsmål til de forskellige udfordringer, som informanterne fortalte om.

I anden kolonne placeres interviewspørgsmålene. Interviewspørgsmålene kan forstås som åbningsspørgsmål til mere spontane og umiddelbare svar omhandlende de væsentligste aspekter i netop den enkeltes fortælling (Kvale & Brinkmann 2009: 154ff). Der var i alt 16 interviewspørgsmål, som på forskellig vis forsøge at afdække de førnævnte forhold, som vi tænkte kunne indeholde udfordrende anerkendelsesbetingelser. I tredje kolonne ses de såkaldte hjælpespørgsmål, som anvendes til at afdække interviewspørgsmålene, såfremt samtaleinteraktionen ikke naturligt kom omkring det, vi havde tiltænkt med spørgsmålet.

Lokalitet

Selve Interviewene er udført i Bogstøttens lokaler, som er vante og trygge omgivelser for alle informanter. Stedet tilbyder først og fremmest rolige rammer for interviewene, som er nødvendige for et interview af så personlig karakter. Desuden har stedet i forvejen en genklang af samtaler om både succeshistorier og udfordringer, som derved sætter interviewene ind i en mere velkendt og tydelig kontekst omkring interaktionens formål.

Selve interviewene

Efter forberedelserne er et interview stadig en situation, der i praksis kræver øvelse, overblik og ikke mindst tålmodighed. Det kræver i høj grad en tro på, at samtaleinteraktionen nok skal komme omkring den relevante og nødvendige viden. Et semistruktureret interview med livsverdensfokus er en forskningspraksis, hvor relationen mellem os og informanten kan være af afgørende betydning for den frembragte viden. Det kræver, at vi som interviewer forholder os empatisk, lyttende og receptiv, for at give mest mulig plads til informantens egne ord (Brinkmann & Tanggaard 2015: 33).

Men denne viden er interviewene foregået med en rollefordeling, hvor den ene af os har haft til opgave at stille spørgsmålene og "holde" samtalen i gang, mens den anden har haft til opgave at holde overblik og byde ind med interviewspørgsmål, der måske er blevet oversat i samtalen. Det var tydeligt at se, hvordan vi fra interview til interview blev mere og mere sikre i processen og til sidst nærmest ikke behøvede at støtte os til interviewguiden.

I stedet blev det en større "opgave" at støtte samtalsforløbet, så informanten kunne fortælle om svære ting uden at gå for påvirket ud af døren bagefter. Det blev allerede en erkendelse efter første interview, hvor vi begge sad med en trykket følelse mod interviewets afslutning, og derfor begyndte at tale om gode og sjove ting, inden vi lod informanten gå ud af døren. Desuden blev denne fornemmelse for, hvor svært det kan være for informanterne at fortælle om deres overgang synliggjort, da en informant fik tåre i øjnene, og vi måtte stoppe interviewet for en stund. Vi forsøgte derfor meget bevidst at veksle mellem de mere situationsbestemte spørgsmål og dem der kredsedde omkring de følelsesmæssige aspekter. Altså kunne vi i en givet situation spørge ind til deres selvforståelse eller følelsesmæssige reaktion på en udfordrende oplevelse for så efterfølgende at spørge ind til detaljer i oplevelsen. Det kunne for eksempel være med spørgsmål som: "*Hvad sagde hun?*" "*Var det første gang?*" "*Hvad tror du, hendes motivation var?*" eller ved at gå helt videre til et nyt interviewspørgsmål. Det følelsesmæssige aspekt i interviewet havde den betydning, at vi en gang imellem fandt det svært at spørge ind til informanternes selvforståelse eller fremtidsudsigter, hvorfor det forblev udsagt og blot en fornemmelse i det tavse rum.

Alle informanterne var gode til at fortælle og ikke mindst til at reflektere over deres erfaringer og de følelser disse oplevelser indebar. Det blev desuden slående for os, hvor velformulerede de alle var, hvilket formodentlig også var med til at gøre samtaleinteraktionen lettere for os. Med dette menes at vi til dels talte et fælles akademisk sprog, hvor informanterne selv, uden nogen form for opmuntring hertil, satte samfundsvidenskabelige aspekter i spil og derved i høj grad synliggjorde en kobling mellem empiri og teori for os.

3.2.3 Bearbejdelse af empiri

Lydoptagelserne fra interviewene er tilnærmelsesvis fuldt transskriberet. Alle fortællinger og sætninger er nedfældet slavisk som tekst, men navne, steder og særlige karakteristika hos

informanterne er erstattet med andre navne eller undladt. Dette er et greb, som informanterne har været oplyst om på forhånd for at skabe et trygt samtalerum uden frygt for sporbarhed. Desuden er alle talefejl, genstart af sætninger og "tænkeord", som *øhh*, også undladt, idet fortællingerne er kernen for fortolkningen.

3.3 Sekundær empiri

I specialet anvendes der ikke sekundær empiri i selve analysen, men ikke desto mindre har der været en litteratursøgningsstrategi forud for undersøgelsesprocessen, som blandt andet er medtaget i specialets problemfelt, og som viser hvorledes specialet indskriver sig i forskningsfeltet.

Strategien har været relativ sporadisk eftersom vores problemstilling er sammensat af forskellige begreber, der kan indfanges af flere ord. Viden om nyuddannede er også mulig at finde under betegnelserne ledig, arbejdsløs, dimittend mm. Dertil er betegnelsen psykisk sårbar svær at operationalisere og kan dække over andre søgeord såsom psykiske lidelse, psykiske vanskelighed, funktionsnedsættelse, handicap, psykisk udfordret mm.

En mere ad-hoc-søgning har først og fremmest bidraget med en række artikler. I artiklerne har det været vigtigt for os at skelne mellem journalistiske udsagn og ekspertudsagn, hvoraf vi kun anvender sidstnævnte fx fra artiklen *Nedtur: Arbejdsløshed er værst for denne gruppe* af Eline Svendsen i Avisen (2016). Dernæst synes vi i overvejende grad at finde rapporter, der omhandler *hvem de arbejdsløse er*, men ikke *hvordan det er at være arbejdsløs*. Eksempelvis udkom Københavns Kommune i 2016 med undersøgelsen *Selvrapporteret årsager til ledighed* og indsatsen *Akademiker Aftalen*. Førstnævnte beskriver alle arbejdsløses (forsikrede eller kontanthjælpsmodtagere) egen opfattelse af årsager til arbejdsløshed (her nævnes bl.a. etnicitet og faglige kvalifikationer).

I indsatsen *Akademiker Aftalen* tager udgangspunkt i det faktum, at akademikere udgør 40% af alle dagpengemodtagere i København Kommune. Ydermere redegøres der i aftalen for de forhold, der skal optimeres for at få flere i arbejde (fx bedre mulighed for at opnå erfaring og netværk).

En supplerende strategi har været at etablere kontakt til de respektive fagforeninger og a-kasser med henblik på at fremskaffe viden på området. Her har vi primært fundet kvantitative undersøgelser, der redegør for, hvem de ledige er (Djøf 2017) eller beskriver en selvrapporтерet oplevelse af stress i relation til ledighed (Djøf 2013). Kun Min A-kasse udkom i 2015 med en kvalitativ undersøgelse, der beskriver, hvordan otte ledige oplever udfordringerne ved ikke at have et arbejde. Undersøgelsens deltagere adskiller sig på forskellig vis fra vores målgruppe, men ikke desto mindre tegner den et billede af, hvordan ledighed kan være udfordrende for alle mennesker. (Min A-kasse 2015).

På et netværksmøde omhandlende *studerende med handicap* bliver vi derimod bekendt med rapporten *Handicap, uddannelse og beskæftigelse* (2014) fra SFI. Rapportens kvantitative undersøgelse viser, at der både for personer med eller uden handicap er en stærk sammenhæng mellem uddannelsesniveau og sandsynligheden for beskæftigelse. Desto højere uddannelsesniveaue desto større sandsynlighed for beskæftigelse. Det ses dog, at færre personer med et større handicap eller med en psykisk lidelse har en kompetencegivende uddannelse sammenlignet med personer uden handicap.

På netværksmødet præsenteres vi endvidere for igangværende forskning af Adjunkt og Ph.d Finn Amby ved VIA University College, som beskæftiger sig med projektet *Fra uddannelse til første job – med handicap*. Forskningsprojektet forventes først at blive færdig og offentliggjort i slutningen af 2019, men resultaterne af første fase; registerdata, viser blandt andet at størstedelen af de studerende, som har fået bevilliget hjælp på deres studie, har fået det på baggrund af en psykisk lidelse.

Hidtil har ingen forskning beskæftiget sig med, hvordan personer der har fået bevilliget hjælp under uddannelse (SPSS og/eller handicaptillæg) klarer sig efterfølgende. Omend der er en indikation på, at de kommer senere i beskæftigelse efter uddannelse end de studerende uden handicap. Der er heller ingen forskning på, hvilke type beskæftigelse (ordinært arbejde eller fx flex-job) denne gruppe får, omend der er større sandsynlighed for beskæftigelse desto højere uddannelsesniveaue.

Interessant nok fortælles det tidligere på mødet af en nøgleperson i Københavns Kommune, at hjælpeordninger i jobcenter-sektoren i overvejende grad bruges til det mere håndgribelige

handicap (fysiske handicaps, ordblindhed, synsnedsættelse mm), samt at det er lettere at få bevilliget hjælp, når personer først er kommet ud på arbejdsmarkedet.

Specialet skriver sig derfor ind i et felt, hvor der fortsat er mange videnskuller, og hvor der er nødvendighed for, at der frembringes ny viden. Vi ser det derfor vigtigt at bidrage med viden, der undersøger forholdene for netop de psykisk sårbare nyuddannede i overgangen til arbejdsmarked nærmere. Heri kvalitativ data der forsøger at indfange og fremhæve, hvordan disse udfordrende forhold kan lede til en psykisk belastning og øget udsathed af denne målgruppe. En målgruppe som er højt repræsenteret blandt de studerende, der søger hjælp til at komme igennem studiet, men som der endnu ikke er meget viden om, når de forlader disse støttende rammer.

3.4 Det teoretiske perspektiv

Specialets problemstilling er undersøgt ud fra et bestemt teoretisk perspektiv, der har fungeret som en slags linse, hvorigennem vi ønsker at se og forstå overgangs-fænomenet (Høyer 2007).

Som tidligere nævnt er det teoretiske perspektiv her anerkendelsesperspektivet, som gør sig gældende ved anerkendelsesidealet i specialets videnskabsteoretiske orientering. Anerkendelsesperspektivet fremskrives allerede i specialets indledning og har fungeret som en spørgehorisont og som en teoretisk referenceramme, i indhentningen af specialets primære empiri.

Specialets teorier er valgt ud fra et bredere teoretisk perspektiv omhandlende det moderne samfunds patologier, hvilke skitseres kort i specialets fjerde kapitel *Teoretisk ramme*.

Som bærende teori i anerkendelsesperspektivet er anerkendelsesteorien af den tyske professor og filosof Axel Honneth. Anerkendelsesteorien er valgt med udgangspunkt i specialets normative standpunkt og er både med til at omsætte anerkendelsesidealet og begrebsliggøre koblingen mellem de udfordringer overgangen indebærer og ophavet til den psykiske belastning, som empirien vidner om. Til trods for at anerkendelsesteorien synes let forståelige og tilgængelige i et analytisk øjemed, indebærer teorien en "oversættelse", der gør den anvendelig i vore samfund og sociale praksis. Derfor indebærer præsentationen af

anerkendelsesteorien en kort beskrivelse af, hvad teorien kan og ikke kan, der i sin argumentation som helhed giver teorien sin relevans i forhold til vores problemstilling.

Honneths anerkendelsesteorien suppleres af den franske sociolog Alain Ehrenbergs teori om *det udmattede selv*, da vi i mødet med empirien erfarede, at den psykiske belastning informanterne vidnede om, kunne forstås som en konsekvens af en oplevelse af utilstrækkelighed. Ehrenberg er derved en af de udvalgte teoretikere fra et bredere teoretisk perspektiv, der med afsæt i Honneth peger på nogle af de betingelser i det moderne samfund, som hæmmer informanternes anerkendelsesmuligheder.

Ydermere inddrages lektor ved Aalborg Universitet Anders Petersens, der i sin fremstilling af *præstationssamfundet* trækker på en række sociologer og filosoffer i sin beskrivelse af de samfundpatologier, der fører til menneskelig lidelse. I præsentationen af Petersens præstationssamfund er der særligt lagt vægt på præstationssamfundets bagtæppe, konkurrencestaten. Præstationssamfundet er valgt, da interessen for vores teoretiske perspektiv har ophav her, og da dette synes at kunne bidrage med en meningsfuld sammenfatning af den kultur, der gennemsyrrer den tilværelse, som de psykisk sårbare nyuddannede befinder sig i.

Samlet set bidrager anerkendelsesperspektivet i undersøgelsen til et samfundskritisk blik på og forståelse af, hvordan forskellige forhold i overgangen kan medvirke til et tab af anerkendelse og en psykisk belastning hos psykisk sårbare nyuddannede.

3.5 Analysestrategi

Med afsæt i specialets hermeneutiske orientering er analysen båret frem af en veksling mellem vores teoretiske perspektiv og det vi erfarer i den indhentede empiri.

Som nævnt har vores teoretiske referenceramme fungeret som en ledetråd i interviewene, hvor anerkendelsesperspektivet i samspil med vores forforståelse er omdannet til interviewspørgsmål omhandlende: dagpengesystemets rammer, forventningerne til at få et arbejde, omverdenens forventninger til ens person og i særdeleshed det at være psykisk

sårbar. Alle forhold, som vi tænker kunne være hæmmende for de psykisk sårbares anerkendelsesbetingelser.

Analysearbejdet har efterfølgende foregået ved, at vi i første omgang har gennemgået de seks interviews og fundet fællestræk, modsætninger eller nuanceringer, der på tværs af interviewene er med til at justere og præcisere vores forforståelser. Dette er helt praktisk foregået ved en række gennemlæsninger, farvekodninger og diskussioner om, hvordan vi kan fortolke informanternes oplevelser og strukturere dem. Endeligt har dette ledt til at analysen er struktureret omkring tematikker, der behandler hvert deres område af overgangs-fænomenet. 1) Den nye tilværelse som arbejdssøgende, 2) Psykisk sårbar med behov for hjælp og støtte og 3) Dagpengesystemets krav og repræsentanter.

Kapitel 4 Teoretisk ramme

I dette kapitel redegøres der for specialets teoretiske ramme. Først skitseres kort det brede teoretiske perspektiv specialets teorier er valgt ud fra. Dernæst præsenteres Axel Honneths *Anerkendelsesteori*, som i kraft af specialets kritiske omdrejningspunkt er specialets bærende teori. Honneth bidrager med en forståelse for, hvorledes anerkendelse kan ses som en grundlæggende betingelse for individets mulighed for at opnå en vellykket identitet og endeligt *det gode liv*. I forlængelse heraf inddrages Alain Ehrenbergs teori om *Det udmattede selv* og til sidst Anders Petersens tanker om *Præstationssamfundet*, som udfolder hvilke samfundspatologier, der potentielt hæmmer anerkendelsesbetingelserne i det moderne samfund.

4.1 Det brede teoretiske perspektiv

Som tidligere nævnt i specialets indledning, findes der en række sociologer og filosoffer, der alle beskæftiger sig med, hvorledes samfundet og dets menneskesyn har gennemgået en transformation, som udfordrer individet på nye måder, og som potentielt medfører en psykisk belastning. Disse arbejder dermed inden for samme teoretiske perspektiv, hvor det moderne samfund forstås som et samfund, der kræver at individet selvstændigt skaber sig et liv og finder sin egen identitet. I det før-moderne samfund arvede individet i højere grad faste holdepunkter, som det kunne orientere sig mod. I dag ses derimod en individualisering samt en ansvarliggørelse af egen selvrealisering. Dette medfører et tab af fællesskaber i en verden, der er i konstant forandring hvilke gør den svær at orientere sig i.

Herunder præsenteres de sociologer og filosoffer, der indgår i dette teoretiske perspektiv.

Den tyske filosof Axel Honneth (2003, 2005) og den canadiske filosof Charles Taylor (2002) tager begge udgangspunkt i filosof Georg W. F. Hegels (1770-1831) oprindelige anerkendelsestanke, når de i deres kritiske analyser identificere sociale patologier i samfundet, der forhindrer menneskelig selvrealisering og det gode liv. Charles Taylor beskæftiger sig med, hvordan et autenticitetsideal nærmest er blevet et krav til individet i det moderne samfund. Taylor rejser en kritik af, hvordan den neoliberale succeskulturs opfattelse

af frihed og autencitet, som individets eget projekt, er kommet på afveje. I stedet mener Taylor, at individet ikke kan opnå selvrealisering uafhængigt af fællesskaber, men altid må indgå i dialog med andre, og at individet i dialogen med andre søger anerkendelse. Taylor erkender at individualisering er en præmis i det moderne samfund, men samtidig insisterer han på, at anerkendelsesgivende fællesskaber er en forudsætning for frihed til selvrealisering. I dette er Axel Honneth enig med Taylor, men fremhæver at fraværet af de anerkendelsesgivende fællesskaber belaster individet, når det på egen hånd skal opnå en vellykket identitet og mening med livet i et selvrealiseringsprojekt. Dette på grund af anerkendelsesteorien, hvor anerkendelse er en forudsætning for et positivt selvforhold (uddybes i Afsnit 4.2). Ud fra hvert deres teoretiske omdrejningspunkt er både Taylor og Honneth enige om, at "friheden" i det moderne samfund vender sig mod individet som et krav, der belaster individet og leder til udmattelse og handlingslammelse (Juul 2016: 611f).

Sociolog Alain Ehrenberg (2010) viderefører dette fra Honneth og Taylor i sin undersøgelse af den store tilvækst af depressionstilfælde i det moderne samfund. Ehrenberg mener, at depression kan forstås som en "utilstrækkelighedspatologi", hvilket er en konsekvens af en udmattelse af selvet, der afstedkommes af jagten på den succesfulde selvrealisering i et samfund, hvor meget lidt ligger fast (Juul 2016: 613f) (Uddybes i Afsnit 4.3).

I tråd med Honneth, Taylor og Ehrenberg følger en række sociologer, der med hvert sit udgangspunkt formulerer, hvordan disse anerkendelse- og sociale fællesskaber udfordres i det moderne samfund.

Ifølge den engelsk-polske sociolog Zygmunt Bauman (2006), den tyske sociolog Ulrich Beck (2001) og den engelske sociolog Anthony Giddens (2004) medfører individualiseringen i det moderne samfund et farvel til den tryghed, der gjorde sig gældende i de traditionsbundne sociale fællesskaber, som var knyttet til individets klasse og status. De peger alle på, at intet er fast afgrænset i det moderne samfund, men at tilværelsen for individet konstant er foranderlig og uden faste holdepunkter. Alle beskriver, at konsekvensen af de bortsmuldrende sociale fællesskaber er, at individet nu skal skabe sin egen livsbane uden nogen sikker havn at søge tilflugt i. Bauman formulerer i tråd med Ehrenberg og Honneth, at individet i det moderne samfund derfor skal evne at navigere i denne ubestemthed og selv træffe selvstændige og velovervejede valg i en mangfoldighed af muligheder (Juul 2016: 614).

Den amerikanske sociolog Richard Sennet (2006) behandler, hvordan denne konstante forandring også gør sig gældende i "det kapitalistiske samfund". Sennet peger på, at vi lever i et samfund, hvor individets tilværelse og kvalifikationer ikke længere er tilstrækkelige over tid. Udover at skulle evne at navigere i en mangfoldighed af muligheder, skal individet også konstant være omstillingsparat og fleksibelt (Juul 2016: 614).

At individet altid skal forholde sig omstillingsparathed, ligger i tråd med den tyske filosof og sociolog Hartmut Rosas (2014) opmærksomhed på samfundets (øget) acceleration. Rosa beskriver samfundet som et accelerationssamfund, hvor individet skal løbe i et "hamsterhjul" til nutidens totalitære tendenser om at udvise handling og vilje. Her er tiden en sparsom ressource, hvor individet mister fornemmelsen af at være herre over egen tid, idet samfundet hele tiden presser individet til at optimere den tid, der er. Som elev af Honneth tilslutter Rosa sig erkendelsen om, at anerkendelse ikke længere akkumuleres, da gårsdagens sejre i det moderne samfunds konstante foranderlighed bliver værdiløse. Ifølge Rosa er det ikke muligt at sænke farten eller at hoppe ud af hjulet, for da sakker individet bagud og får endnu svære ved at leve op til samfundets forventninger, hvilket leder til en fremmedgørelse, meningsløshed, udbrændthed og stress (Rosa 2014: 17ff).

4.2 Axel Honneth - Anerkendelsesteori

Den tyske professor og filosof Axel Honneth er kendt for sin anerkendelsesteori, der har et normativt udgangspunkt indebærende betingelser for *det gode liv*. Som tidligere nævnt tager Honneths teori sit afsæt i Hegels tidlige værker, hvor anerkendelse ses som en grundlæggende betingelse for udviklingen af menneskets selvbevidsthed (Honneth 2003: 80). Heri ligger samtidig, at det menneskelige selv er afhængigt af andre, samt at anerkendelse er noget, der begæres, og noget som mennesket må kæmpe for at opnå. Som beskrevet i specialets videnskabssteoretiske orientering, er anerkendelsesidealet i Honneths teori kritikens normative standpunkt samt udgangspunktet for en kritisk analyse, hvor det påvises, hvorledes samfundsudviklingen kan forhindre mennesker og grupper i at opnå anerkendelse.

Kernen i Honneths anerkendelsesteori er, at anerkendelse er en grundbetingelse for det gode liv – indebærende en velfungerende identitet. Mangel på anerkendelse kan føre til tab af identitet, menneskelig lidelse og lede til social eksklusion og svækkelse af samfundets sammenhængskraft (Juul 2012: 336).

Forudsætningen for en vellykket identitet er, at individet opnår selvtillid, selvagtelse og selvværdsættelse gennem anerkendelse i tre såkaldte anerkendelsessfære. Disse tre sfære er: den *private sfære*, den *retslige sfære* og den *solidariske sfære* (Honneth 2003: 15).

Den første anerkendelsessfære, privatsfæren, omhandler en form for *kærlighed*, der er en forudsætning for individets indtræden i et intersubjektivt forhold. En kærlighed, som refererer til den emotionelle anerkendelse, der sætter subjektet i stand til at agte sig selv som én, som har betydning for fællesskabet. Her er det vigtigt, at individet skaber en fortrolighed med sine ressourcer og sine værdier og oplever at disse anerkendes. Denne kærlighed og anerkendelse kommer ofte fra de nære relationer – familie, venner og bekendte. Det er i kraft af kærlighedsanerkendelsen i nære relationer, at individet bliver i stand til at udvikle basal selvtillid, hvilket er en forudsætning for et vellykket møde med samfundet (Honneth 2003: 14ff).

Den anden anerkendelsessfære, den retlige sfære, omhandler subjektets formelle kapacitet for autonome og moralske handlinger. Heri ligger de universelle rettigheder, der gælder alle samfundets borgere, og gør individet i stand til at se sig som lige medlem og på lige fod med andre. Dette er en grundbetingelse for, at individet kan udvikle selvrespekt og selvagtelse, hvilket skaber en bevidsthed om sig selv som et moralsk kapabelt individ. Dette danner grundlag for en følelse af selvagtelse og selvrespekt hos individet, og giver individet mulighed for at realisere sin autonomi (Honneth 2003: 15f).

Den tredje anerkendelsessfære, den solidariske sfære, forudsætter en relation til gruppen, fællesskabet eller samfundet. I disse relationer skal individets deltagelse og engagement anerkendes, og herigennem skaber individet en samhørighed med andre i samme fællesskab. Det er ligeledes igennem disse fællesskaber, at individet opnår en social værdsættelse og bliver anerkendt for det at være et særegent og unikt individ med tilhørende evner, kvaliteter og præstationer. Anerkendelse i denne sfære er ifølge Honneth vigtig i udviklingen af selvværd og selvværdsættelse, da man ikke kan føle sig som et værdifuldt individ, hvis man ikke anerkendes for sine unikke egenskaber (Honneth 2003: 16f).

Ifølge Honneth, kan disse tre anerkendelsesformer ses som forudsætninger for et fuldt integreret samfund, hvor også de forskellige anerkendelsesformer er en forudsætning for hinanden. Kærlighed er en forudsætning for et vellykket møde mellem individ og samfund, de universelle rettigheder er en forudsætning for individets følelse af ligeværdighed og solidaritet er en forudsætning for en fælles værdihorisont og en mangfoldighed. Manglende anerkendelse har den konsekvens, at individet risikerer at miste et positivt selvforhold, som er grundlæggende forudsætning for *det gode liv*.

Det er i denne forbindelse, at der ses en række krænkelser eller en form for disrespekt tilhørende hver anerkendelsessfære, som kan motivere en kamp om anerkendelse.

I privatsfæren ses fysisk misbrug som et eksempel på en krænkelse, der påvirker individets integritet og selvtillid. I den retslige sfære ses der krænkelser i form af diskrimination af grupper i det juridiske system, hvilket skader subjektets selvagtelse. I den solidariske sfære ses krænkelser i form af uretfærdigheder, hvor individets bliver ydmyget, krænket eller misagtet i en sådan grad, at deres færdigheder og evner ikke længere anerkendes. (Honneth 2003: 17f).

4.2.1 Kampen om anerkendelse i det moderne samfund

I det moderne samfund er anerkendelse ikke noget individet automatisk opnår, men noget denne må kæmpe for. Anerkendelse opnås ikke længere gennem eksempelvis traditioner, men er nu nærmere et projekt eller en kamp for den enkelte, en kamp eller et projekt der ikke altid ender lykkeligt. Hvad der opfattes som anerkendelsesværdigt er langt fra udelukkende et spørgsmål om individets personlige egenskaber, men i ligeså høj grad et spørgsmål om, hvad der kulturelt tillægges værdi i samfundet. Den enkelte må kæmpe en anerkendelseskamp, for at blive anerkendt af "den anden" (Juul 2017: 46ff). I den forstand kan man betragte anerkendelse som et menneskeligt begær, som individet kæmper på at få opfyldt. Begær handler om, at den anden begærer individet, hvorfor anerkendelse må være frivilligt, da man ikke kan tvinge den anden til at begære. Individet kan blot appellere til den andens anerkendelse og forsøge at gøre sig fortjent til denne (Juul 2017: 52).

Hvad det i praksis indebærer at *give* anerkendelse eller at *blive* anerkendt kan ikke forstås som objektivt viden, men vil altid være historisk og kulturelt bundet. Hertil er teorien ikke

præciseret nok, og vores livsverden er for kompleks. I et analytisk øjemed vil det altså ikke være muligt at anvende Honneths teori til målbare variabler, der eventuelt kan være direkte retningsgivende for det sociale arbejde eller politiske beslutninger (Juul 2017 s. 60). I stedet tilbyder anerkendelsesteorien en mulighed for at udfolde et kritiske perspektiv på samfundets kultur og fællesskaber samt fremhæve, hvor afgørende anerkendelse må anses for at være i vore bestræbelser på at skabe et godt og retfærdigt samfund (Ibid.).

I specialet anvendes anerkendelsesteorien til at forklare, hvorledes de udfordringer, som psykisk sårbare nyuddannede møder i overgangen fra studie til arbejdsmarked, kan resultere i de psykiske reaktioner, som informanterne vidner om. Honneths tre sfære er med til at begrebsliggøre ovenstående sammenhæng og afdække de forhold i overgangen, som kan forstås som hæmmende anerkendelsesbetingelser.

4.3 Alain Ehrenberg – Det udmattede selv

Den franske sociolog Alain Ehrenbergs teori om det udmattede selv har beskæftiget sig med en af de mest fremtrædende problemstillinger, vi ser i dagens samfund – nemlig mentalt helbred og depressionens stadig større fremvækst. Ifølge Ehrenberg skal denne fremvækst ses i lyset af vore vestlige samfunds *“sociale forventninger og normative krav og selvrealisering, autonomi og personligt ansvar”* (Ehrenberg 2010: 11).

Ehrenberg stiller en samtidsdiagnose, hvor den hastige vækst af depressive lidelser bliver set som et resultat af en individualiseringsproces, der frigør individet fra traditionelle tilknytninger og afhængigheder, hvorved individet i højere grad mislykkes i et forsøg på at opnå stabilitet og social anseelse (Ehrenberg 2010: 298ff). Ifølge Ehrenberg, promoverer samfundet et normativt lighedsideal, hvori det forventes, at alle kan blive til noget særegent, samt at individet er kaptajn i sit eget livs sejlads – sin egen autoritet. Hvor det tidligere var lydighed, disciplin og konformitet med moralen, som var de herskende normer, er det i dag blandt andet fleksibilitet og omstillingsparathed, der forventes af individet. Det moderne samfund fordrer derved aktive initiativrige individer, der forventes at kunne mestre deres egen selvrealisering (Ehrenberg 2010: 273ff). Dette skyldes at individet bombarderes med pejlemærker, som denne selv må orientere sig i og vælge imellem. At være funktionsdygtig drejer sig derved i høj grad om at kunne orientere sig i denne verden af pejlemærker (Ibid.:

33f). Konsekvensen af denne nye normativitet er, at ansvaret tillægges den enkelte, hvor utilstrækkelighedsfølelsen er fremherskende og hvor der kan tales om en *ansvarspatologi*, der skaber et udmattet individ (Ibid.: 29).

På mange måder viderefører Ehrenberg centrale pointer fra Axel Honneth, men han beskriver tydeligere, hvordan jagten på anerkendelse kan føre til handlingslammelse og depression. Stigningen i depressionslidelser skal derved ses som en konsekvens af forventningen om, at individet skal finde ressourcerne til selvrealisering i sig selv (Juul 2016: 613). Når Ehrenberg anvender begrebet *depression*, skal det ikke forstås i sin diagnostiske betydning, men som en måde at formulere samtidens lidelsesformer. Begrebet depression skal forstås som nedstemthed, træthed, udmattelse og særligt som en utilstrækkelighedspatologi, hvor individets rammes af handlingslammelse (Ehrenberg 2010: 19). Ehrenbergs anvendes i analysen til at få øje på den samfundspatologi, som informanterne synes at være underlagt, samt til at forstå konsekvensen af den samfundsudvikling, der har fundet sted.

4.4 Anders Petersen – Præstationssamfundet

I det følgende vil lektor ved Aalborg Universitet Anders Petersens tanker omkring det, som han kalder *præstationssamfundet* præsenteres.

Petersen henviser til sportens verden, hvor man længe har set en præstationskultur, hvor individet må indordne sig under særlige præmisser for at præstere på det niveau, der kræves. Dette kræver at en sportsudøver må give afkald på aspekter i tilværelsen. Eksempelvis kan dette være samvær med familie og venner til fordel for træning eller restitution. Selvom der gives afkald på visse forhold styrkes andre. Kompetencer og færdigheder, evnen til at holde fokus, bide tænderne sammen og sætte sig mentalt op til at sejre er eksempler på dette (Petersen 2016: 61).

Petersen argumenterer for at denne præstationskultur ikke længere blot ses i sportens verden, men i større grad i samfundet som helhed. Dette bevirker, at individet skal indordne sig under præstationens logikker, hvor denne skal indoptage bestemte idealer og udvikle specifikke kompetencer og færdigheder til at begå sig i samfundet, hvilket kræver en stor

portion selvdisciplinering (Petersen 2016: 64). Der skabes således et samfund, hvor individet i høj grad presses og føler et krav om at skulle yde 120 % hele tiden for blot at følge med.

Der ses i høj grad et norm og regelstyret samfund, hvor kun den gode præstation dyrkes og anerkendes (Petersen 2016: 62ff). Dette præstationskrav belaster, ifølge Petersen, individet og er således en stressfaktor, der påvirker individet psykisk. Præstationssamfundets krav skal forstås som et tryk, der påføres individet. Et tryk der sætter sig som et voldsomt forventningspres, som det ikke er muligt at komme ud af. Petersens pointe er, at dette pres ses i alle samfundets institutioner og påvirker individets handlen og ageren samt dennes velbefindende (Ibid.: 104ff).

I Petersens fremlæggelse af præstationssamfundet trækker han på både Honneth og Ehrenberg samt på de øvrige sociologer og filosoffer, der indledningsvist er blevet præsenteret. Derudover inddrages Konkurrencestaten beskrevet af Professor Ove K. Pedersen, der kan forstås som præstationssamfundets bagtæppe. I konkurrencestaten dominerer den neoliberalistiske ideologi, hvormed dets største aktiv er den duelige borger, der bidrager til samfundets kamp op i den globale konkurrence. I konkurrencestaten knyttes individet til fællesskabet via arbejdsmarkedsdeltagelse, hvilket har ændret den kompenserende og solidariske velfærdsstat. Her ses en "noget for noget"-tankegang, hvor det i højere grad handler om at yde et stykke arbejde for fællesskabet. Der stilles øgede krav til borgerens kompetencer, og det forventes at borgeren er fleksibel, omstillingsparat og ansvarlig for eget liv (Petersen 2016: 54ff).

Sammenfattet underlægges præstationssamfundets borgere specifikke tvangsformer, hvor det kræves at individet præsterer bedre end aldrig før, tager ansvar for eget liv, bidrager til samfundets velstand og optimerer sin tid (Petersen 2016: 73). I præstationssamfundet er det anerkendelsesværdigt at være i bevægelse, hvilket blandt andet kræver, at man er i arbejde. Når man er i arbejde, bevæger man sig både fysisk, men også mentalt (Petersen 2016: 78). Det anerkendelsesværdige individ er i stand til at forsørge sig selv og besidder egenskaber som udviklingsparat og forandringsorienteret og viser viljen til at dygtiggøre sig til at blive en god soldat i konkurrencestatens tjeneste (Ibid.: 93ff).

Petersens tanker om præstationssamfundet anvendes i analysen til at få øje på den samfundspatologi, som informanterne synes at føle sig presset af, samt bidrage med en begrebsliggørelse af den kultur de psykisk sårbare nyuddannede underlægges. Med andre ord en kultur, hvor den gode præstation er det anerkendelsesværdige, og som dermed medfører et potentielt tab af anerkendelse, såfremt individet ikke kan præstere i overensstemmelse med samfundets forventninger.

Kapitel 5 Analyse

Følgende kapitel præsenterer specialets analyse, der søger at besvare problemformuleringen: *Hvordan kan overgangen fra studie til arbejdsmarked indebære et potentielt tab af anerkendelse hos psykisk sårbare nyuddannede?*

Med afsæt i specialets kritisk hermeneutiske orientering er analysen båret frem af en veksling mellem det, vi erfarer i den indhentede empiri og specialets teoretiske perspektiv. Formålet er at fremanalysere de forhold, der hæmmer anerkendelsesbetingelserne for gruppen af psykisk sårbare nyuddannede i deres møde med overgangen fra studiet til arbejdsmarked. Analysen er struktureret omkring tre tematikker, der behandler hvert deres område i overgangen.

1. *Den nye tilværelse som arbejdssøgende*
2. *Psykisk sårbar med behov for hjælp og støtte*
3. *Mødet med dagpengesystemets krav og repræsentanter*

Under hver af disse temaer afprøves vores forforståelser i mødet med empirien. Først præsenteres formålet med analyseteamet, herunder hvor temaet har sit ophav og hvilke forhold analysen sigter mod at belyse nærmere. Derefter ses selve fortolkningsarbejdet ved en veksling mellem, hvad vi har erfaret i mødet med informanternes livsverden og hvordan dette kan tolkes ud fra et anerkendelsesperspektiv. Under hvert afsnit i temaet præsenteres en afslutning, der leder til det forhold som hæmmer anerkendelsesbetingelserne for de psykisk sårbare nyuddannede i overgangen fra studiet til arbejdsmarked. Dette sammenfattes afslutningsvist i analysens afrunding for dermed at kunne præcisere, hvordan overgangen fra studie til arbejdsmarked kan indebære et potentielt tab af anerkendelse hos psykisk sårbare nyuddannede.

Indledningsvis er det også nødvendigt at nævne, at vi i analysen anvender betegnelsen *socialarbejder* som fælles betegnelse for de forskellige repræsentanter, som informanterne møder i dagpengesystemet. I empirien omtaler informanterne disse repræsentanter som blandet andet sagsbehandler, socialrådgiver, konsulenter, vejleder, mm. Der synes umiddelbart ikke nogen sammenhæng mellem sted, jobbeskrivelse eller titel. Derfor har vi valgt at anvende fællesbetegnelsen *socialarbejder*, da alle disse repræsentanter arbejder med at løse det sociale problem; borgere der står uden for arbejdsmarkedet.

5.1 Den nye tilværelse som arbejdssøgende

Følgende analyse omhandler, hvorledes de psykisk sårbare nyuddannedes nye tilværelse som arbejdssøgende kan medføre en potentielt tab af anerkendelse.

Der tages først og fremmest udgangspunkt i en forforståelse om, at der kan forekomme et tab af anerkendelse, når den studerende dimitterer og får en ny status som nyuddannet og arbejdssøgende. De psykisk sårbare nyuddannede har været vant til at blive anerkendt for at være studerende på et universitet, mens der umiddelbart ikke er megen anerkendelse at finde i den nye status som arbejdssøgende. Med afsæt i den teoretiske ramme arbejdes der med en antagelse om, at den deltagende og samfundsbidragende borger er anerkendelsesværdig, mens det at være arbejdssøgende kan anskues som stilstand og dermed være mindre anerkendelsesværdigt. Derudover behandler analysen, hvordan tilværelsen som arbejdssøgende indebærer en vedvarende afvisning af de psykisk sårbare nyuddannedes kompetencer. Dette forværres yderligere ved omverdenens mange holdninger til, hvad den "gode arbejdssøgende" er.

5.1.1 Fra nyuddannet til arbejdsløs

At gå fra en status som studerende til en status som arbejdssøgende opleves udfordrende for specialets informanter. Dette skyldes, at de psykisk sårbare nyuddannede ufrivilligt indfanges af betegnelsen arbejdsløse, når de ikke formår at udvise en præstation - en tydelig bevægelse hen mod arbejdsmarkedsdeltagelse.

Flere af informanterne fortæller, at de tidligere har haft en identitet som studerende. En identitet de mister, hvilket efterlader dem i et tomrum, når de dimitterer.

En informant udtaler:

"Jeg synes, det er hårdt, jeg synes virkelig det er hårdt. Man har ikke nogen identitet mere. Da jeg var studerende, havde jeg i det mindste en identitet. Nu er jeg ikke længere studerende, men jeg har heller ikke en beskæftigelse. Der er noget fundamentalt, der mangler." (Vicky: 7)

I citatet giver informanten udtryk for, at hun står i et tomrum mellem to mulige identiteter: en identitet som studerende og en potentiel identitet knyttet til en fremtidig beskæftigelse. Dette

har den betydning, at informanten i overgangen oplever at mangle noget fundamentalt – sin identitet. Det kan udledes, at hun orienterer sig mod de to poler, der kan forstås som anerkendelsesværdige i hendes livsverden, og i hvilke hun kan finde en identitet og selvværdsættelse. Kun her er det muligt at opnå en anerkendelse af hendes præstation i overensstemmelse med omverdenens forventninger. Det tolkes, at informanten orienterer sig mod et fællesskab, hvor hun kan opnå en anerkendelse af sine særlige egenskaber og kvaliteter. Hun har forladt et studiefællesskab, hvor hun formodentligt blev anerkendt for sine egenskaber som universitetsstuderende og tillærte kompetencer. Hun søger nu mod et arbejdsmarkedsfællesskab, hvor hun kan blive anerkendt for disse egenskaber og kompetencer. Men indtil videre har denne søgning været forgæves, hvorfor hun oplever et tab af anerkendelse og identitet. Informanten tilføjer: *"Før sagde jeg: "Jeg er lige dimitteret og er jobsøgende". Nu er jeg bare arbejdsløs"* (Vicky: 13). Informanten har på nuværende tidspunkt befundet sig i overgangen mellem studie og arbejdsmarked i 2.5 år, og det kan udledes, at der nu er gået så lang tid, at uddannelsen ikke længere er mulig at finde anerkendelse i.

Netop forståelsen for *hvem man er* i overgangen mellem studie og arbejdsmarked, synes at have stor betydning for alle informanterne, der på forskellig vis udtrykker, at det er krænkende at blive betragtet som arbejdsløs. Flere af informanterne fremhæver, at de omtaler sig selv som nyuddannede og arbejdssøgende, da der heri ligger en retning og et mål for deres tilværelse.

En informant fortæller:

"Jeg skriver stadig i mine jobansøgningerne, at jeg er nyuddannet biolog, for ellers lyder det som om, at jeg har gået i 1,5 år og lavet ingenting. Jeg er arbejdssøgende, jeg er ikke arbejdsløs. For mig er der meget langt til at være arbejdsløs, fordi jeg har en retning og det tror jeg måske ikke, der er, når man er på kontanthjælp."

(Ellen: 16)

I citatet ses det, at informanten ikke ønsker at identificere sig med betegnelsen arbejdsløs. For informanten signalerer betegnelsen nyuddannet, at man har en retning i livet og ønsker at præstere noget. Som ved førnævnte informant kan det også her tolkes, at denne informant også kun orienterer sig mod, hvad hun forstår som anerkendelsesværdigt, hvilket ikke er at være arbejdsløs. I stedet har informanten fokus på den selvværdsættelse, hun har erhvervet

sig gennem sit studie. Ydermere synes det, for informanten, at virke, som en decideret disrespekt at blive set som arbejdsløs.

Til trods for at alle informanterne omtaler sig selv som *nyuddannede* og *arbejdssøgende*, indfanges de uundgåeligt af betegnelsen arbejdsløs. En betegnelse der indebærer en manglende anerkendelse af deres situation samt deres motivation og bevægelse mod arbejdsmarkedet.

En informant fortæller:

"Jeg synes virkelig, at det er hårdt, at man bliver stemplet som uduelig arbejdsløs. Der bliver regnet med, at du ikke gider at søge arbejde, at man gerne vil blive på de her fantastiske dagpenge." (Siri: 13)

I citatet fremhæver informanten det stigma, der ligger i betegnelsen arbejdsløs. Informanten oplever at omverdenen ser hende som én, der ikke er god nok til at få et arbejde eller ligefrem ikke ønsker et. Den stigmatisering informanten oplever, kan, ved inddragelse af specialets teoretiske ramme, forklares med det menneskesyn, der ligger i konkurrencestaten og som ligger til grund for præstationssamfundet. Her forventes det, at borgeren bidrager til samfundet i form af arbejdsmarkedsdeltagelse. Dette betyder, at mennesket i højere grad anerkendes og tillægges værdi, hvis det er i arbejde og bidrager til samfundets opretholdelse og velstand.

En informant formulere det således:

"En af de værdier man skal have i samfundet, det er at kunne arbejde. Man skal kunne producere et eller andet, man skal forsørge sig selv og man skal kunne betale skat. Der er nogle ting man skal kunne for at have en værdi." (Adam: 17)

I citatet fremgår det hvilke egenskaber informanten mener er anerkendelsesværdige i vores samfund: at kunne bidrage til samfundet og forsørge sig selv er det der tillægges værdi. Informantens oplevelse ligger i tråd med konkurrencestatens behov for produktive og samfundsbidragende borgere. Her er den anerkendelsesværdige borger i stand til at forsørge sig selv gennem en udvisning af vilje og styrke, som en god soldat i konkurrencestatens tjeneste.

Det kan udledes, at der ses en *dueligheds-norm*, hvor det forventes at samfundets borgere udviser fuld duelighed til at præstere sit absolut bedste i overensstemmelse med samfundets forventninger. Dueligheden er en forudsætning for at borgeren hele tiden kan være i bevægelse, både fysisk og mentalt. I præstationssamfundet er denne bevægelse blandt andet knyttet til det at være i arbejde. Det kan dermed tolkes at stigmaet *arbejdsløs* i førnævnte citater indebærer en forståelse af, at mennesket er gået i stå og ikke bevæger sig til konkurrencestatens trommer. Heri en antagelse om, at den arbejdsløse samfundsborger ikke kan eller vil udvise den nødvendige duelighed og dermed bidrage til samfundets opretholdelse og velstand

Flere af informanterne påpeger, at omverdenens manglede forståelse for deres vilje til at få et arbejde blandt andet er afstedkommet i politikernes og mediernes udlægning af synet på arbejdsløse, hvor især historierne om "Dovne Robert" og "Fattige Karina" har domineret debatten.

Et eksempel heraf:

"I medierne bliver jeg sammenlignet med Dovne Robert og hele den diskurs, kan man jo ikke undgå at tage ind, også selvom man rationelt kan sige til sig selv: "du knokler hver dag". (Marie: 11).

I citatet fortæller informanten, at hun af omverdenen sammenlignes med et menneske, der er i stilstand og ikke indfrier konkurrencestatens krav om samfundsbidragelse. Informanten fortæller, at hun ikke kan undgå at lade sig påvirke af denne sammenligning og må påminde sig selv om, at hun knokler for at komme i arbejde.

At arbejdsløshed kan betragtes som en frivillig situation, kan forklares ud fra den neoliberalistiske ideologi, hvor borgeren anses for at være sin egen lykkesmed, hvorfor arbejdsløshed kan forstås som en situation, man kan bevæge sig væk fra, hvis man ønsker det. I forlængelse heraf pålægges den arbejdsløse en skyld for ikke at have evnerne til at bevæge sig videre. Det kan tolkes, at informanten oplever denne skyldfølelse, når hun fortæller om at måtte minde sig selv om, at hun virkelig kæmper for at bevæge sig ud af denne situation.

Som denne og de kommende analyser vil vise, oplever informanterne en konstant mistillid til deres vilje og en holdning til, at de blot skal tage sig sammen. En informant udtaler: *"Der er jo den her ide om, at folk bare skal tage sig sammen på alle mulige måder."* (Lasse: 7).

En holdning informanterne ligeledes oplever gør sig gældende i deres nære relationer og bekendtskaber.

Informanten fortæller:

“Jeg havde virkelig dårlig samvittighed hele tiden, og det gav folk mig også. Min mor var især rimelig ubehagelig i forhold til ”dengang jeg var ung, der var det bare sådan her”. Jamen det er også en anden situation nu. Jeg kan huske, at jeg havde nogle ret vilde, sådan mange timer lange skænderier med min familie.” (Lasse: 6)

Informanten fortæller, hvordan hans egen mor giver udtryk for, at hun ikke forstå, hvorfor han intet arbejde har, idet hun sammenligner hans situation som arbejdsløs med sin egen, da hun var yngre. Det kan således udledes, at informantens mor ser informantens livssituation som selvvalgt. Moren anerkender således ikke informantens livssituation, og skænderierne, der som følge heraf opstår, kan formodes at være en konsekvens af den krænkelse informanten oplever i mødet med denne holdning. Skænderierne kan forstås som en kamp om anerkendelse, i hvilken informanten prøver at blive forstået og anerkendt for sine værdier, i dette tilfælde sine anstrengelser for at få en faglig relevant beskæftigelse.

En anden informant fortæller:

“Jeg har fået sådan nogle sidebemærkninger fra en onkel om, at “der er 10.500 ledige stillinger”. Sådan nogle bemærkninger “du skal bare op på hesten, det er jo bare...”. Måske gør du lidt for meget ud af dine jobansøgninger eller måske skal du være lidt mere perfektionistisk” (Marie: 9)

I citatet ses det, hvorledes informanten mødes med forskellige antagelser om, hvorfor hun ikke har fået et arbejde. For det første gives der udtryk for at, der er arbejde, hvis hun vil have det, i hvilket der implicit ligger en formodning om, at hun enten ikke ønsker et arbejde eller er for kræsen til at tage imod det arbejde, der er. For det andet gives der udtryk for, at informanten blot skal tage sig sammen og ikke dvæle ved egen selvmedlidenhed. For det tredje formuleres det indirekte, at informantens evner til at søge arbejde er utilstrækkelige – enten er hun for perfektionistisk ellers er hun ikke perfektionistisk nok.

Ovenstående er et tydeligt eksempel på mange af de holdninger, som informanterne møder og som de frustrerende beretter om. Ved inddragelse af Honneths private sfære, kan det tolkes

som en krænkelse, idet informanterne ikke anerkendes for deres ressourcer og værdier i deres nære relationer, når der gives udtryk for "at de bare skal finde et arbejde".

På baggrund af disse krænkelseserfaringer fortæller flere af informanterne, at de slet ikke ønsker at tale med familie og venner om deres situation.

Det ses hermed, at konkurrencestatens krav om arbejdsmarkedsdeltagelse synes at være så dominerende, at det gennemsyrrer hele samfundet, endda de nære relationer, herunder mor-barn forholdet, formentlig den tætteste relation af alle.

Flere af informanterne fortæller om, hvordan de konstant kæmper for at overbevise omverdenen – og til tider sig selv – om, at det fejlagtige billede af deres tilværelse som arbejdssøgende og holdningen til arbejdsløse ikke har noget hold i virkeligheden. Informanterne arbejder hårdt for at komme i arbejde og anser ikke sig selv for at være hverken umotiverede eller uduelige. Alligevel bliver det med tiden svære og svære at overbevise sig selv om, at de er tilstrækkelige, når de ikke evner at bevæge sig ud af deres situation som arbejdsløse. Konsekvensen heraf er, at informanterne rammes på deres selvforhold og mister selvtillid og selvværdsættelse.

Informanterne "mister" således deres ønskværdige identitet ved dimittering, for i stedet at skulle kæmpe om anerkendelse af deres nye rolle som arbejdssøgende.

Det ses foruroligende, at informanterne over tid ikke har kræfter til at bibeholde den identitet, som de har etableret under deres uddannelse. En identitet, der signalerede en retning for selvrealisering, når de omsluttet af omverdenens manglende anerkendelse for deres situation. Synet på arbejdsløse kan forstås ud fra præstationssamfundets patologi, hvor det anerkendelsesværdige er borgerens vilje og duelighed for konstant at være i bevægelse. Det værste der kan hænde, er, at man går i stå eller endnu værre sakker bagud og bliver opfattet som taber i egne og andres øjne, som Petersen formulere det. Derfor er det ikke anerkendelsesværdigt at stå stille for længe og bestemt ikke i en position, hvor man ikke bidrager til samfundets velstand, men modsatrettet "kun nyder godt af den".

Når informanterne går fra at være nyuddannede og dermed har udvist en tydelig præstation, til at være arbejdssøgende over længere tid, sker der således et tab af anerkendelse. At der forekommer et tab af anerkendelse her, synes paradoksalt, da overgangen fra studie til arbejdsmarked er noget flertallet stifter bekendtskab med. Når de psykisk sårbare

nyuddannedes nye tilværelse forstås som frivillig understreger det, hvor dominerende konkurrencestatens menneskesyn er i det moderne samfund.

Informanternes anerkendelsesbetingelser i overgangen hæmmes således af synet på arbejdsløse og den manglende forståelse for deres ufrivillige situation.

5.1.2 Manglende anerkendelse af kompetencer

I empirien erfarer vi, at de psykisk sårbare nyuddannede ikke oplever, at deres kompetencer møder den forventede anerkendelse i deres nye tilværelse som arbejdssøgende.

De af specialets informanter med kandidatuddannelser inden for de humanistiske- og samfundsvidenskabelige fakulteter oplever, at deres faglige kompetencer er svære at omsætte til det, som efterspørges på arbejdsmarkedet, eller de oplever, at deres kompetencer decideret virker utilstrækkelige. Her ses en nuancering i empirien, da de informanter med en kandidatuddannelse i biologi og software ikke beretter om lignende krænkelsererfaringer.

Fire ud af de seks informanter fortæller alle om at stå i en situation, hvor deres faglige profil er i konkurrence med andre. Ikke kun med tidligere studerende, men også med mange andre profiler er i konkurrence om samme stillingsopslag.

Informanterne fortæller, at deres kandidatuddannelse i antropologi, filosofi og kønsstudier utroligt sjældent efterspørges i stillingsopslag. De finder derfor ikke en umiddelbar anerkendelse af, at deres evner er brugbare i erhvervslivet. I stedet skal de selv "pin pointe" deres faglige profil i en ansøgning og derigennem kæmpe for deres anerkendelse. Dette må formodes at stå i kontrast til studiet, hvor de alle omsluttes af deres egen faglighed og anerkendes for deres forsøg på at tillære sig gældende faglige kompetencer.

Deres forudsætning for anerkendelse udfordres yderligere ved det forhold, at de nyuddannede på grund af deres psykiske sårbarhed ikke har haft overskud til at have et studierelevant arbejde under deres uddannelse. Dette synes at skubbe dem endnu længere væk fra at blive anerkendt for deres potentielle bidrag og deltagelse på arbejdsmarkedet, da de oplever at erfaring er af stor værdi i forbindelse med arbejdsgiverens udvælgelse af potentielle medarbejdere. En informant italesætter ovenstående: "*Jeg får altid at vide, at jeg har en interessant profil, men at min profil ikke matcher stillingsbeskrivelsen eller også er der altid en med mere erfaring*" (Vicky: 1) Informantens faglige profil anerkendes som værende

interessant, men til trods for dette er hun utilstrækkelig, da hun ikke har de fornødne faglige kompetencer eller mangler erfaring. Hendes anerkendelsesmuligheder hæmmes derved både i forhold til hendes faglige profil og manglende erhvervs erfaring, som er det ønskværdige for en arbejdsgiver. Ved inddragelse af Honneths solidariske sfære kan det tolkes, at informanten ikke opnår en social værdsættelse men i stedet krænkes ved, at hendes kompetencer ikke anerkendes i det arbejdsmarkedsfællesskab, hun søger mod.

I citatet ses det, at informanten oplever at få afslag på jobansøgninger, hvilket er et element ved jobsøgning, som alle informanterne fortæller om.

Et af de forhold som gentagende gange leder til en oplevelse af manglende anerkendelse, er de mange afslag, som informanterne modtager i forbindelse med de jobansøgninger, de ugentligt sender. Alle informanterne oplever en frustration i forbindelse med disse afslag, da de beretter om at have langt energi, tid og forhåbninger i deres ansøgninger, som efterfølgende ikke anerkendes. Informanterne fortæller, at dette er yderst demotiverende og vanskeligt at håndtere.

En af informanterne fortæller om den energi, hun lægger i at skrive ansøgninger, som hun sender til venner og bekendte, hvis opgave det er at give respons på disse. Dette med det formål at skærpe hendes evne til at skrive gode ansøgninger og derved optimere hendes chancer for at tages i betragtninger til arbejde (Siri: 2). Informanterne oplever dog ikke at denne arbejdsomhed anerkendes, idet de blot modtager standardafslag eller ingen tilbagemelding får. Alle informanterne udviser en stor forståelse for, at arbejdsgiverne får tilsendt mange ansøgninger, og at der i det ligger et stort arbejde, hvis de alle skal gennemlæses for derefter at give en tilbagemelding. Ikke desto mindre er det stadig svært at modtage de mange afslag, hvilket kan tolkes som en disrespekt af deres arbejdsomhed.

Informanterne sætter selv ord på, hvordan den manglende anerkendelse, som der ligger i de mange afslag, påvirker deres selvforhold.

En informant udtaler:

"Det slår på selvværdet som om, at man ikke er god nok. Jeg vidste jo godt, at jeg ville få afslag. I starten tager man det ikke så tungt, fordi man ved, at al start er svær. Men når det begynder at blive rutine, så er det svært at se ud over... Så begynder man at tænke: "er det fordi jeg ikke er god nok?"" (Vicky: 1)

I citatet forklarer informanten, hvordan de gentagne afvisninger af hendes kompetencer og ønske om arbejdsmarkedsdeltagelse rammer hendes selvværd, så hun med tiden begynder at betvivle sine egne evner. Da hun ikke mødes med anerkendelse af sine evner, hæmmes hendes muligheder for at opnå selvværdsættelse og en vellykket identitet, hvilket ifølge Honneth er forudsætningen for *det gode liv*.

Tidsperspektivet som informanten sætter ord på, viser hvorledes den vedvarende manglende anerkendelse påvirker hende selvforhold. Det samme gør sig gældende for flere af informanterne, som på forskellig vis fortæller, at de med tiden påvirkes mere og mere af de afslag, som de modtager. Det lader således til at ophobningen af disse krænkelserfaringer er betydningsfulde i forhold til informanternes selvforhold. Selvom informanterne alle er bevidste om, at deres situation ikke er selvforskyldt, og at de mange afslag er et nødvendigt onde, så siver den manglende anerkendelse af deres kompetencer og bidrag til fællesskabet ikke desto mindre ind og påvirker deres selvforhold. Med det nødvendige onde menes, at ansøgninger skal sendes for at komme i betragtning til et arbejde. Det synes dog problematisk, at kravet om at informanterne skal sende et til to jobansøgninger hver uge, tvinger dem til at sende ansøgninger de ved de får afslag på. Således sættes de gentagende gange op til nederlag.

En informant fortæller, hvordan hun med tiden ligefrem oplevede fysiske symptomer i form af kvalme og opkastning, når hun skulle tjekke sin mail for eventuelle afslag på ansøgninger (Vicky: 1).

En anden informant fortæller ligeledes:

"Jeg græd meget, det gør jeg stadigvæk (griner). (...) Det er virkelig den der "øv". Man vågner om morgenen og tænker "fuck ikke endnu en dag med det her" Jeg blev mere og mere i tvivl om jeg overhovedet kunne noget. (Marie: 10)

I citatet fortæller informanten om, hvordan hun oplevede en psykisk reaktion på de mange afslag. Hun havde i den forbindelse svært ved at finde glæden i hverdagen.

Med inddragelse af Ehrenberg kan det tolkes, at informanternes konstante kamp om at skulle præstere uden at mødes med anerkendelse skaber en utilstrækkelighedsfølelse, der leder til en udmattelse af selvet, hvilket kommer til udtryk i gråd. Som konsekvens af denne utilstrækkelighedsfølelse rammes informanterne selvværdsættelse.

Alle informanterne fortæller om, hvordan de gennem samtaler med andre nyuddannede uden og med arbejde, laver et såkaldt realitetstjek, hvor de erfarer at lignede oplevelser gør sig gældende for alle. Det kan således tolkes, at informanterne oplever det at få afslag så svært, at de føler sig nødsaget til at finde trøst blandt andre nyuddannede, hvor de får bekræftet, at de ikke er alene med deres følelser, samt at der ikke er noget galt med deres faglighed eller dem som mennesker. Samtidigt kan det tolkes, at informanterne heri forsøger at opnå anerkendelse i et andet fællesskab end arbejdsmarkedsfællesskabet.

Der ses således et udfordrende forhold, idet flere af informanten ikke oplever at deres uddannelse direkte efterspørges og anerkendes på arbejdsmarkedet. Eller der synes i hvert fald ikke at være den tilstrækkelige opmærksomhed på at hjælpe de nyuddannede med at omsætte deres faglige profil til en eller flere konkrete stillingsbeskrivelser. Ydermere har de nyuddannedes psykiske sårbarhed sat dem endnu længere bagud i køen til arbejde, da de ikke har kunne opnå erfaring gennem studierelevant arbejde. På baggrund af blandt andet disse to forhold får informanterne mange afslag, hvilket medfører en manglende anerkendelse af deres kompetencer og ønske om arbejdsmarkedsdeltagelse. Afslagene bliver en konstant påmindelse om deres utilstrækkelighed og en fortsat udelukkelse for arbejdsmarkedet. Dette leder til et potentielt tab af anerkendelse, hvormed de nyuddannede ikke formår at etablere en selvværdsættelse i den solidariske sfære, der kan lede til en ønskværdig selvrealisering. Hermed bliver det ikke muligt for informanterne at indfri de mange forventninger til dem, som der ligger i præstationssamfundet. Kampen om anerkendelsen og den ønskværdig selvrealisering må formodes at ramme denne gruppe af psykisk sårbare særligt hårdt eller må anses for at være særligt udmattende, da denne gruppe har kæmpet længe for at blive færdige med deres uddannelser, for så at erfare at deres hårde arbejde synes noget forgæves. Informanternes anerkendelsesbetingelser i overgangen hæmmes således af deres svært omsættelige faglige kompetencer og manglende relevant erhvervs erfaring i en stærk konkurrence om beskæftigelse.

5.1.3 Den gode arbejdssøgende

Følgende afsnit belyser, hvordan tilværelsen som arbejdssøgende indebærer et bombardement af pejlemærker for, hvordan informanterne bliver "den gode arbejdssøger".

Til trods for at alle informanterne på grund af deres psykiske sårbarhed og livsomstændigheder har været længe under uddannelse, er det alligevel i uddannelsesøjemed, at de ser deres identitet, og hvor de kan fremvise at have gjort en særdeles god præstation. Informanterne fortæller, at tilværelsen som studerende syntes mere håndgribelig og dermed lettere at være i. Som studerende har de en klar ide om, hvad der er den gode studerende. Den gode studerende læser pensum, afleverer opgaver, får gode karakter, har et studierelevant arbejde mm. Omend de mange pejlemærker for 'den gode studerende' synes svære at efterleve, særligt for den psykisk sårbare studerende, er de ikke desto mindre stadig lettere at navigere i.

Tilværelsen som studerende indebærer tydelige trin, der skal bestås, for at man kan bevæge sig videre - ens arbejde vejledes og godkendes løbende. En informant fortæller, at der på studiet altid var et tydeligt og opnåeligt mål at arbejde sig hen imod, til trods for at studiet var svært (Marie: 10).

Dette står i modsætning til den nye tilværelse som arbejdssøgende, hvor informanterne fortæller om at arbejde og arbejde uden at komme nogen steder. De møder gentagne afslag fra potentielle arbejdsgivere uden nogen form for vejledning eller godkendelse, der kan vise dem, hvordan de kommer tættere på målet.

En informant fortæller om, hvordan dette leder til en frustration og usikkerhed:

"Altså hvad fanden er op og ned. (...) det er det der kendetegner den situation for mig, den der usikkerhed med hele tiden: Hvad er egentlig rigtig og forkert her? Gør jeg det egentlig godt nok? Har jeg det egentlig sådan, som jeg tror, jeg har det, vil de egentlig havde noget andet af mig, end det jeg giver dem?". (Marie: 6)

I citatet ses det, hvordan den manglende respons på ansøgninger leder til en usikkerhed om, hvorvidt hun gør det rigtigt og om hun i det hele taget er tilstrækkelig. Denne usikkerhed forstærkes idet informanterne samtidig, fra alle andre end arbejdsgivere, oplever et udtalt råd om, hvordan man er en god arbejdssøgende, der kommer i arbejde. De forstår alle de grundlæggende trin mod målet: skab den rette jobprofil, ansøg om job, kom til samtale og få job. Trin der kan suppleres af en LinkedIn profil, uopfordrede ansøgninger, networking, telefonopringninger, cafemøder, ved at man forsøger at skabe sin egen stilling mm. Problemet

er ikke, at der mangler gode råd om, hvordan man gør det godt. Problemet er, at informanterne oplever et bombardement af råd.

En informant fortæller:

"Det blev også meget håbløst, fordi der var mange gentagelser; du skal bare gøre det her, du skal bare skrive en ansøgning på denne her måde, cv på den her måde. Og så igen for at man næste gang få af vide, at det er det modsatte, man skal gøre. (...) Jeg prøvede så kombinationer af det hele, men der var jo ikke noget som helst, der gav mening." (Lasse: 5)

Ovenstående citat viser, hvordan informanten oplever, at de mange råd bliver meningsløse og at forsøget på at skulle navigere i dem dermed bliver håbløst.

Ved inddragelse af Ehrenberg forstås de mange råd som pejlemærker for, hvorledes informanterne bliver "de gode arbejdssøgende" for dermed at bevæge sig mod det anerkendelsesværdige. Det er op til informanternes egne evner at navigere blandt disse pejlemærker, hvori der ligger en ansvarspålæggelse. De skal være kaptajn på sit eget sejlads, som Ehrenberg formulerer det. Empirien viser, at flere af informanterne kæmper med at skulle navigere i og ikke lade sig opsluge af de mange råd. Dette medfører, at de til tider mister orienteringen og udmattes, hvilket blandt andet kommer til udtryk ved psykiske – og fysiske reaktioner samt i sin yderste konsekvens ved sygemeldinger.

Derudover har de mange, ofte velmenende, råd fra både nære relationer og dagpengesystemets aktører den utilsigtede konsekvens, at informanterne krænkes, da rådene implicerer, at informanterne ikke gør de nødvendige anstrengelser for at få et arbejde eller gør noget forkert.

Det ses således, at informanterne i højere grad end tidligere, skal navigere i de mange pejlemærker, for hvordan de opnår "den gode præstation", samtidig med at de hverken bekræftes i deres valg eller anerkendes for deres arbejdsomhed. Det kan derfor udledes, at informanterne konstant indgår i en kamp om anerkendelse. En kamp der er så udmattende og svækkende for deres selvforhold, at fire ud af seks informanter faktisk når dertil, hvor de må sygemelde sig. Informanternes anerkendelsesbetingelser i overgangen hæmmes således af de mange pejlemærker for, hvordan de psykisk sårbare nyuddannede er "den gode arbejdssøgende".

5.1.4 Opsamling

Ovenstående analyse viser, hvordan selve skiftet fra at være studerende til at være nyuddannet og arbejdssøgende kan medføre et potentielt tab af anerkendelse. Disse psykisk sårbare nyuddannede oplever at miste deres identitet som studerende og pålægges ufrivilligt en langt mindre anerkendelsesværdig status som arbejdssøgende, som arbejdsløs. De møder en ny tilværelse, hvor de krænkes af omverdens manglende forståelse for deres situation, og de oplever en decideret disrespekt af deres arbejdsomhed. I mødet med det potentielle arbejdsmarked oplever størstedelen, at deres faglige profil umiddelbart ikke anerkendes i det fællesskab, de søger mod. Dels fordi de har svært ved at omsætte deres faglige kompetencer i praksis og dels fordi de ingen erhvervs erfaring har. Informanterne udelukkes vedvarende fra arbejdsmarkedsfællesskabet, når de gentagne gange modtager afslag på jobansøgninger, hvilket opleves som en krænkelse af deres ønske om at bidrage til samfundets velstand. Derudover finder alle informanterne det svært at skulle navigere i omverdenens forståelse af, hvad der er en "god arbejdssøgende". Flere af informanterne mister orienteringen blandt de mange råd, samtidigt med at de ikke anerkendes for de råd, som de følger.

Til trods for at de er bevidste om baggrunden for ovenstående forhold, bliver den konstante kamp om anerkendelse over tid så udmattende, at de alligevel tager det ind og rammes på deres selvværdsættelse. Dette skal ses i lyset af, at denne gruppe af nyuddannede allerede forinden har fundet tilværelsen som studerende svær. De psykisk sårbare nyuddannede starter så at sige kampen med at være bagud på point. Som en informant formulerer det: "*Jeg føler, at jeg er gået fra asken og direkte ind i ilden.*" (Vicky: 7).

5.2 Psykisk sårbar med behov for hjælp og støtte

I følgende analysetema undersøges, hvilke oplevelser specialiets informanter har gjort sig i mødet med dagpengesystemet, og hvorledes der potentielt kan opstå tab af anerkendelse ved oplysning om disse psykiske sårbarheder. Dette undersøges med udgangspunkt i vores forforståelser om, at psykisk sårbare ikke får den tilstrækkelige hjælp og støtte, hvorfor der potentielt ses et tab af anerkendelse.

Analysen behandler de overvejelser, som informanterne har gjort sig i forbindelse med at oplyse om deres sårbarheder i mødet med dagpengesystemet, og undersøger de muligheder og vanskeligheder, som afstedkommer hos de psykisk sårbare nyuddannede i forbindelse med ønsket om at modtage hjælp og støtte til at være i dagpengesystemet for dermed at komme ind på arbejdsmarkedet.

5.2.1 Oplyse om sårbarhed

Informanterne har gjort sig mange overvejelser i mødet med dagpengesystemet i forhold til det at oplyse om deres psykiske sårbarheder. Empirien viser, at det er meget forskelligt, hvorvidt informanterne har gjort sig overvejelser om det at oplyse om deres sårbarhed, og bevidner også om, at det er forskelligt, hvilke overvejelser de i så fald har gjort sig. Et par af informanterne har fra deres første møde med dagpengesystemet gjort det klart, at de har haft en sårbarhed, der har medført et større behov for hjælp. Andre har først oplyst om deres sårbarhed, når kravene i dagpengesystemet er blevet for voldsomme, hvorfor de har været nødsaget til at sygemelde sig.

I forlængelse heraf ses det, at informanterne har gjort sig forskellige overvejelser. Nogle af overvejelserne bunder i en tvivl om, hvorvidt informanten vil anses som " troværdig " af socialarbejderen, eller om informanten i stedet vil blive mødt med en mistillid og derfor ikke vil blive anerkendt for sin sårbarhed.

En informant udtaler følgende:

“Jeg gjorde mig mange overvejelser, og jeg synes især, at der var rigtig mange overvejelser om hele det her med tillid og mistillid i forhold til systemet. Om folk

troede på mig eller om de troede, at jeg bare sagde det og gjorde noget værre end det var i virkeligheden” (Marie: 5)

I citatet fremgår det, at informanten har en forventning om at blive mødt med mistillid indebærende en manglende tro på, at informanten er psykisk sårbar. Dette kan tolkes som overvejelser om, hvorvidt informanten forventer at blive mødt med anerkendelse og derved vil få tilbudt den hjælp, som denne har behov for og ret til. Som teorien viser, er det ifølge Honneth vigtigt, at individet mødes med anerkendelse for sin unikke person, der bekræftes i de forestillinger denne har om sig selv, hvorved bliver det muligt at udvikle en velfungerende identitet. Når informanten ovenfor har en bekymring omhandlende mistillid, kan det tolkes som en potentiel krænkelse af informanten som et særegent individ, der ikke anerkendes for dets sårbarhed og behov. At blive tilbudt hjælp i forbindelse med oplysning om sårbarhed bunder i høj grad i et behov og i et ønske om at modtage hjælp (herunder vejledning om støtteordninger i forbindelse med dagpengesystemet og hjælp til at tilnærme sig beskæftigelse).

Andre informanter har i særdeleshed gjort sig overvejelser omkring det at oplyse som sin sårbarhed i forhold til kravet om at søge fuldtidsarbejde, som en forudsætning for at modtage dagpenge. I empirien er det tydeligt, at alle informanterne besidder en tvivl om, hvorvidt de vil være i stand til at varetage et fuldtidsarbejde. Denne tvivl og bekymring får den konsekvens, at informanterne ikke tør oplyse om deres sårbarhed, og dermed får de ikke fortalt, at de ikke mener at kunne varetage et fuldtidsarbejde. Denne frygt behandles yderligere i det følgende analysetema 6.3 *Dagpengesystemets krav og repræsentanter*.

I indeværende analyse er det interessante, hvorledes informanterne ikke oplever at passe ind i de “kasser”, der findes i dagpengesystemet, hvilket er gennemgående i analysen.

Informanternes anerkendelsesbetingelser i overgangen hæmmes således af, at informanterne ikke tør oplyse om deres sårbarhed.

5.2.2 Sårbarhed og hjælp

Som det fremgår ovenfor, gør informanterne sig mange overvejelser, når de skal beslutte, om de vil oplyse om deres sårbarhed eller ej. En af grundene til, at nogle af informanterne vælger at oplyse om deres sårbarhed, bunder i et håb og i et ønske om hjælp. Det fremgår af empirien, at informanterne søger at blive anerkendt for den person, de er, hvorfor de derfor også forventer at blive tilbudt en form for hjælp til at komme igennem processen som arbejdssøgende og i sidste ende finde et arbejde.

Stort set alle informanter føler ikke, at de får tilbudt den hjælp, som de har behov for og ret til. Derudover føler de ikke, at de ses som mennesker med særlige behov, men derimod blot som et nummer i rækken, der på lige fod med andre jobsøgende skal møde en given socialarbejder, hvis opgave er, at sikre at de overholder systemets krav og regler.

En informant udtaler følgende:

"De møder var stort set kun til, at de skulle krydse af i deres IT systemer. (...) Altså det er ikke nogen hjælp for mig (...). Til en af de første møder på jobcentret sagde jeg, at jeg havde angst og depression. Der var overhoved ingen hjælp at hente fra dem."

(Adam: 4)

Af citatet kan det udledes, at informanten ikke føler sig forstået og ikke får tilbudt den hjælp, han søger på baggrund af sin psykiske sårbarhed. Han føler derimod blot, at være et nummer i rækken. Et ansigtsløst nummer, der blot skal kontrolleres. Dette kan tolkes som en manglende anerkendelse, hvor informanten får en oplevelse af ikke at blive set eller hørt. Informanten usynliggøres på sin vis, hvilket kan tolkes som en krænkelse.

I Empirien ser vi mange eksempler på, at informanterne føler sig usynliggjort, som "et nummer i rækken". For førnævnte informant leder denne manglende anerkendelse til en situation, hvori han opgiver en kamp om anerkendelse. I stedet handler det om at spille en rolle, for på den måde at komme hurtigt igennem møderne.

Dette ses blandt andet i følgende citat:

"Der er en sang og en dans man skal lave for at komme hurtigst muligt igennem de her møder, og hvis man gør opmærksom på, at man har problemer der, så bliver det bare problematiseret i stedet for." (Adam: 4)

Til trods for at informanten udtrykker, at han i høj grad ønsker at tale om de vanskeligheder, som han oplever, møder han ikke et system, der kan rumme ham som et menneske med en psykisk sårbarhed. Han fortæller, at det problematiseres, hvis han gør socialarbejderen opmærksom på sine problemer, hvorfor informanten på ingen måde bliver mødt eller set som det menneske, han er.

Mange af informanterne udtrykker en frustration over dette og oplever yderligere, at det fra socialarbejderens side heller ikke vides, hvorledes de skal tilbydes hjælp.

En informant fortæller, at hun forsøgte at få hjælp:

“Generelt, det er altså virkelig virkelig skidt, og så har de ikke nogen tilbud målrettet sårbare. Og når man ved, hvor mange psykisk syge der er, så er der jo en stor procentdel af deres medlemmer, der er psykisk syge. Det ville give mening for dem og for deres medlemmer, som betaler deres løn, at have noget målrettet dem. Men det har de ikke.” (Siri: 11)

Citatet viser således, at informanten ikke føler, at der er plads til hende samt, at hun ikke får tilbudt den hjælp, som hun har behov for. Informanten påpeger det faktum, at hun har betalt penge for at opnå rettigheder i dagpengesystemet, men at hun oplever, at rettighederne tilsyneladende ikke omfatter den hjælp, som hun og mange andre egentlig har behov for. Dette kan tolkes som en krænkelse i den retlig sfære, idet hun har indbetalt til sin a-kasse med en forventning om at få den fornødne hjælp i overgangen efter studiet.

Som en kontrast til ovenstående fortæller en af informanterne om et kursus, omhandlende assertiv kommunikation. På dette kursus følte hun sig i højere grad set som menneske. Hun fortæller om, hvordan hun på dette kursus følte sig anerkendt som et menneske med en sårbarhed, samt at hun blev mødt med en betragtning om, at sårbarhed faktisk hører til det at være menneske. Informanten fortæller ligeledes, hvordan dette kursus gav hende styrke og tro på sig selv. Hun udtaler følgende: *“Det hjælper altid at blive set, og det var det det gjorde, tror jeg, som var så fedt og så kontrastfyldt i forhold til alt det andet.” (Marie: 5)* Det kan her udledes, at informanten i højere grad har haft en oplevelse af anerkendelse på det omtalte kursus, end hun har oplevet i dagpengesystemet generelt. På kurset blev hun endelig set og forstået som et helt menneske. Hun fremhæver dette kursus som en kontrast til det

øvrige dagpengesystem, hvilket tydeliggør, hvordan hun ellers ikke oplever, at hendes psykiske sårbarhed anerkendes i dagpengesystemets øvrige kurser og møder.

I empirien erfarer vi også, at en informant i overvejende grad rent faktisk anerkendes for sin sårbarhed, hvilket er med til at nuancere billedet af dagpengesystemet. Personen får i højere grad tilbudt hjælp til at håndtere sin sårbarhed og sin væren i dagpengesystemet. I interviewet med denne informant, fremgik det tydeligt, hvordan hendes fremtoning signalerede hendes psykiske sårbarhed, særligt ved manglende øjenkontakt og en indadvendt kropssposition. Det var således meget tydeligt, at hun havde det svært, og det kan tænkes, at dette har haft en indvirkning på den anerkendelse og hjælp, som hun har modtaget i sit møde med dagpengesystemet – uden at dette kan konkluderes uden videre.

Hun udtaler følgende:

“Jeg kom ned på mit jobcenter, hvor hun sagde: “Ja, det vi kræver af dig, er det her, og jeg kan godt se, at du er rigtig presset. Så vi kan sige, at den første måned bliver du fritaget for at søge andet end et eller måske to jobs. Så kan du lige vende dig til det. Der er de her krav og dem kan vi sagtens lave undtagelser fra, nu skal du bare finde dig selv i det”.” (Ellen: 4)

I citatet ses en imødekommenhed og hjælp til informanten, hvori det kan tolkes, at hun anerkendes for sin person med en psykisk sårbarhed. Hun bliver i høj grad set og forstået, hvilket står i kontrast til de oplevelser, som de øvrige informanter beretter om.

Synligheden af sårbarheden fremhæves også af en anden informant, der mener at socialarbejdere er mere tilbøjelige til at tilbyde hjælp og anerkende personen for sin sårbarhed, hvis denne er tydelig.

Hun udtaler:

“Det jeg har hørt, er, at man ikke skal se for godt ud på et jobcenter. (...) Folk tager dig ikke alvorligt nok, hvis du har rene negle, hvis du har børstet dine tænder, hvis du har redt dit hår” (Vicky: 9)

Informanten forklarer i citatet, at hun, af bekendte, er blevet rådet til ikke at gå i bad inden et møde med systemet, således at hun fremstår usigneret. Dette ud fra tanken om at gøre

hendes utilstrækkelighed synlig for omverdenen. Det kan udledes at citatet også indeholder en kritik af dette snævre syn på psykisk sårbarhed og psykiske lidelser. Hun er nødt til at spille *den syge* for at blive taget alvorligt og anerkendt. Det kan dermed udledes, at en synliggørelse af ens sårbarhed, og det faktum at man ikke kan leve op til konkurrencestatens krav, kan være en måde hvorpå man fredes. Desto mere synlig ens sårbarhed er, desto større er chancen for at blive anerkendt som værdig til at modtage hjælp.

Informanten fortsætter:

“Det hænger jo ikke sammen, for hvis jeg skal rende rundt og leve op til alle de her forestillinger om, hvad psykisk sårbarhed er, så skal jeg rende rundt og lugte, og så vil folk nok ikke rigtig være i kontakt med mig. Så bliver spiralen større og større, og til sidst er jeg bare hjemme og isoleret.” (Vicky: 9)

I citatet udtrykker informanten en frustration over den snævre forståelse, som hun føler, der er af mennesker med en psykisk sårbarhed. Hun mener, at dette potentielt kan forværre hendes situation, da en sygeliggørelse vil ekskludere hende yderligere fra samfundet. Det kan ses som en krænkelse, når hun er nødt til at gå på kompromis med sig selv og sin værdighed og ikke anerkendes for den person, hun er.

Informanterne oplever således, at psykisk sårbare usynliggøres og ikke anerkendes for at være et menneske med en sårbarhed og et behov for og ret til hjælp. Dette leder til stor frustration over, at der i a-kassen ikke er større fokus på psykisk sårbarhed. Der ses yderligere en stor frustration over, at jobcenteret ikke oplyser om de mulige tilbud, som faktisk findes (der findes brochurer, der kan henvises til kommunens handicapenheder eller til Styrelsen for arbejdsmarked og rekruttering mv.). Frustrationen omhandler i høj grad en oplevelse af, at socialarbejderen ikke engang forsøger at hjælpe. En forklaring på dette kan findes i, at informanterne ikke forstås som syge nok, idet deres sårbarhed ikke er synlig. Dette hæmmer deres mulighed for at indgå i en kamp og i at opnå anerkendelse, da de ikke anses som værdige til at modtage hjælp.

Informanternes anerkendelsesbetingelser i overgangen hæmmes således af, at deres psykiske sårbarhed ikke er så synlig, at de forstås som mennesker, der har behov for hjælp.

5.2.3 Støtteordninger

Der findes forskellige støtteordninger til fysisk syge og psykisk sårbare. Disse ordninger kan på forskellig vis hjælpe borgere med at komme til jobsamtaler eller gøre det muligt for arbejdsgiveren at tilbyde en økonomisk fordel ved ansættelse.

Flere af informanterne er bekendt med disse ordninger i kraft af deres tilknytning til Bogstøtten. Siden oktober 2017 har en person, der til dagligt arbejder med beskæftigelsesindsatser for personer med handicap i Københavns Kommune, kunne komme frivilligt i Bogstøtten med det formål at forklare om de støtteordninger, der kunne være relevante for målgruppen af psykisk sårbare.

Det fremgår tydeligt af empirien, at informanterne ikke oplever, at socialarbejderne, som de møder i dagpengesystemet, er bekendte med disse ordninger, hvorfor enkelte informanter ikke får mulighed for at gøre nytte af dem. Informanterne udtrykker en stor frustration og vrede omkring den manglende anerkendelse af deres behov for ekstra hjælp og støtte til at få et arbejde.

En informant udtaler:

"Jeg tænker, at hvis jeg havde fået det at vide... hvis jobcenteret havde sådan nogle pjecer liggende fremme! For sygdom er jo en del af livet, og hvis de havde haft det og sagt: "Vi har nogle forskellige ordninger, hvis du har nogle udfordringer af en eller anden art, kan du få isbryderordningen". Der var ingen, der sagde noget" (Vicky: 3)

Informant bliver bekendt med støtteordningen, *Isbryderordningen*, for sent, hvilket betyder, at hun ikke kan gøre brug af den. I citatet er det derfor tydeligt, at hun oplever en stor frustration over ikke at blive tilbudt denne ordning, hvormed hun potentielt kunne have fået et job. Dette oplever hun som en retlig krænkelse, da hun fratages en universel rettighed. I loven om aktiv beskæftigelsesindsats er det vedtaget, af nyuddannede med et handicap samt manglende erfaring inden for det område, man er uddannet til, skal kompenseres (§2 Loven om aktiv beskæftigelsesindsats). Dette har blandt andet ført til *Isbryderordningen*, hvor personer med handicap får ordinært arbejde på kompenserende vilkår (star.dk/isbryderordningen 2018). At socialarbejderen ikke er bekendt med sådanne ordninger og heller ikke forsøger at hjælpe, må ses som værende i strid med informantens rettigheder, og kan tolkes som en krænkelse i den retslige sfære. Dette strider ligeledes imod

retssikkerhedsloven, hvis formål (§1) det er at sikre borgerens rettighed og indflydelse i behandling af dennes sag. Derudover har loven blandt andet også til formål at sikre en helhedsorienteret hjælp samt sikre at mennesker, der finder det vanskeligt at fastholde et arbejde, får den hjælp, de har behov for (§1 i Retssikkerhedsloven 2018).

En anden informant oplever, at socialarbejderen rent faktisk er bekendt med disse ordninger, men ikke selv oplyser informanten om dette.

Informanten udtaler:

“Og så til næste møde med jobcenterdamen, sagde jeg, at jeg faktisk er blevet visiteret til Isbryderordningen fra handicapcenter København. Så nu havde jeg fået noget hjælp, og det var jeg glad for. Så svarede hun ”nååå ja, det vidste hun godt, de sad jo derhenne” Hun vidste godt, at de fandtes! Så jeg tænker bare, hvorfor har hun ikke sagt det til mig, for det var jo præcis sådan noget, jeg havde efterspurgt.” (Siri: 7)

I citatet udtrykkes en stor frustration over, at informanten har efterspurgt en hjælp, men ikke har fået den, på trods af at socialarbejderen faktisk var bekendt med denne hjælp.

De ovenstående eksempler er blot et par stykker af flere, hvor informanterne ikke får den hjælp, de søger, enten fordi socialarbejderne ikke er bekendt med sådan en hjælp eller fordi der simpelthen ikke oplyses om den. Hensigten bag sidstnævnte forbliver uvis idet vi ikke har andet end informanternes ord og oplevelse. Ikke desto mindre kan det tydeligt tolkes, at informanterne oplever en krænkelse.

Informanterne får ikke tilbudt den hjælp, de er berettiget, og når de selv bringer støtteordninger på banen i mødet med socialarbejderen, møder de ingen form for anerkendelse af deres sårbarhed, for deres behov for hjælp eller for deres rettigheder. De møder derimod en socialarbejder, der enten intet kender til disse ordninger eller som har godt kendt til dem, men muligvis ikke har taget dem i betragtning, idet vedkommende ikke ser informanten som en sårbar person med et behov for ekstra hjælp og støtte. Ifølge Honneth kan anerkendelsen i denne sfære gives gennem de universelle rettigheder, som subjektet har adgang til. Det tolkes, at informanterne ikke er blevet anerkendt i den retslig sfære i kraft af, at de ikke er blevet tilbudt og har haft adgang til rettigheder i form af de førmtalte støtteordninger. Det kan ligeledes tolkes, at informanterne oplever en manglende interesse

for dem som særegne mennesker, hvorved de mødes med en ligegyldighed, der fører til en form for usynliggørelse.

Informanternes anerkendelsesbetingelser i overgangen hæmmes således af, at de ikke tilbydes den hjælp, de har behov for og ret til, da socialarbejderen ikke har kendskab til mulige støtteordninger eller ikke finder informanterne egnede til disse.

5.2.4 Sygemelding

De fleste af informanterne har på et tidspunkt i deres møde med dagpengesystemet måtte sygemelde sig. Nogle af informanterne har sygemeldt sig umiddelbart efter deres afsluttende eksamen, hvor andre har sygemeldt sig efter at have opholdt sig i dagpengesystemet i en længere periode. I empirien ses der forskellige grunde til disse sygemeldinger. De informanter, som sygemeldte sig kort efter endt studie, gjorde dette da de havde brug for at komme sig efter specialet og derfor på ingen måde var klar til at møde dagpengesystemet. Andre sygemeldte sig, da deres væren i dagpengesystemet blev for udfordrende.

En sygemelding betød for flere af informanterne, at kravene til dem blev sænket, hvilket gav flere af dem et pusterum til at finde sig selv.

En informant udtaler følgende:

“Man kan insistere på ikke at blive presset på samme måde. Det bliver lettere at sige: “prøv at hør her, det du gør ved mig lige nu, det er faktisk vold. Det er faktisk noget, der gør, at jeg får det virkelig virkelig dårligt og ikke kan eksistere i mit liv.” Hvilket jeg tror, er meget meget svært for én, der ikke kan trække diagnosekortet”

(Lasse: 11)

I citatet ses det, hvordan informanten oplever dagpengesystemets pres som en slags vold, der nedbryder hans evne til at eksistere i sit eget liv.

Det kan tolkes, at informanten generelt føler sig krænket i dagpengesystemet, der på alle måder hindrer hans livsbetingelser. Det er først ved at trække, det han kalder “diagnosekortet”, at han ser det muligt at gøre krav på noget forståelse og hensyn – anerkendelse. Sygemeldingen sker som en reaktion på kränkelsen. Det kan tolkes, at han ved at trække “diagnosekortet” kæmper om anerkendelse ved at synliggøre sin sårbarhed.

Empirien viser dog også, at mange af informanterne oplever andre krænkende krav i forbindelse med deres sygemelding. Blandt andet oplever nogle af informanterne et krav om hurtigt raskmeldelse, et krav om løbende at skulle melde sig syg eller forskellige forbud.

En Informant oplever ikke, at hans sårbare situation anerkendes. Han oplever derimod kun, at han bliver mødt af et krav om hurtigt at skulle melde sig rask igen.

Informanten udtaler følgende:

“Da jeg så endelig melder mig syg, var det første hun sagde, at “du skal ikke være syg”, at “du er nødt til at melde dig rask, så hurtigt som det overhoved er muligt igen”. Hvilket så bare gjorde mig sådan endnu mere... der strittede jeg virkelig imod og blev virkelig sur. (...) Det var sådan noget med, at man skulle tage sig sammen (griner opgivende) ” (Lasse: 3)

Der kan i citatet tolkes at være en krænkelse af informantens retlige følelse, fordi informanten på baggrund af dokumentation har ret til at være sygemeldt. Informanten oplever at holdningen og indstillingen til ham og hans sårbarhed, er, at han blot “skal tage sig sammen”. Han møder derved ingen forståelse og anerkendelse. Informanten fortæller, hvordan socialarbejderen foretog op mod fire opkald til ham i løbet af en uge, som havde til formål at minde ham om, at han hurtigt skulle raskmelde sig. Han oplever dette som chikane og som yderst stressende. Informanten føler sig hverken set eller hørt, hvorfor der ses en krænkelse. Han fratages sin ret til at blive skånet af dagpengesystemets krav, som i stedet udfordrer hans situation yderligere, når han ikke opnår den anerkendelse, han ellers søgte.

En anden informant oplever ligeledes en krænkelse i forbindelse med sin sygemelding, hvor hun ikke anerkendes for de vanskeligheder, som hun oplever i forbindelse med sin sårbarhed. Hun hverken ses eller høres, hvilket bevirker, at hun ikke får lov til at sygemelde sig, før hun er lige ved at “knække nakken”, og jobcenteret til sidst siger, at de vil betale hende for, at hun kan få foretaget en lægeerklæring, der skal ligge til grund for en sygemelding. Informanten fortæller: *“(…) det her med at skulle ringe hver dag når man har det skidt. De kunne ikke sygemelde mig mere end en dag ad gangen. Det er også et pres.” (Vicky: 5).* Informanten oplever således, at hun skal ringe og sygemelde sig hver dag, hvilket hun oplever som et stort pres. Dette pres må forventes at være hårdt at skulle efterleve, særligt når man er

syg. Denne krænkelse kan potentielt have store konsekvenser. Dette var også tilfældet for denne informant, der som nævnt tidligere, blev mere og mere syg i denne periode.

I overstående citater ses det, hvorledes informanterne er nødsaget til at sygemelde sig, når presset fra dagpengesystemet bliver for svært at udholde og for krævende at efterleve. Med inddragelse af Ehrenberg kan det udledes, at informanterne oplever en utilstrækkelighedsfølelse, som skaber et udmattet selv, som fører til sygemelding.

Kravet om at skulle "bide tænderne sammen", som Petersen formulerer det, skildrer en forståelse af præstationsindividet, som et menneske der skal udvise en stor portion selvdisciplin og tage personligt ansvar for at skabe succes. Når informanterne sygemelder sig på baggrund af udmattelse, efterlever de ikke dette, men sættes i en situation af stilstand, hvor de kommer endnu længere væk fra den forventede arbejdsmarkedsdeltagelse og for at bidrage til samfundets velstand, hvilket ikke er anerkendelsesværdigt. Som allerede behandlet i denne analyse, kan en synliggørelse og demonstration af ens sårbarhed dog samtidig øge chancen for at blive betragtet som værdig til hjælp. En sygemelding kan ses som den ultimative demonstration af denne "værdighedskamp". Ikke desto mindre mødes informanterne stadig ikke med anerkendelse, men med en formaning om hurtigt at skulle raskmelde sig.

Udover den manglende anerkendelse af behovet for sygemelding, som er blevet beskrevet ovenfor, møder informanterne ydermere en fastholdes i en "sygdomsrolle", hvor de ikke må tage initiativ til at komme i beskæftigelse, når de senere er klar til dette.

Informanterne oplever, at de enten er syge eller raske i dagpengesystemets rammer - der findes ikke noget midt imellem.

En informant udtaler:

"(...) enten så er du helt syg og burde være sygemeldt og slet ikke skulle noget, eller også skal du bare kører 120 på karrierespolet og skal sælge dig selv" (Marie: 4).

Citatet er et eksempel på, at systemet ikke anerkender dem og de mange facetter af sårbarhed, der hører til det at være menneske. Dette synes gennemgående, for de informanter der har været sygemeldt. For informanternes synes det muligt både at være sygemeldt, men samtidig at arbejde sig nærmere arbejdsmarkedet. Tanken her er, at de under deres sygemelding stadig

bekymrer sig om fremtiden, og derfor vil en afklaring om deres fremtid, være et skridt på vej mod at have overskud nok at til være i dagpengesystemet igen. Deres vurdering belønnes dog ikke, og et par af informanterne oplever ligefrem at blive irttesat og fasthold i denne passive "sygdomsrolle".

En informant fortæller:

"Jeg kan være syg eller jeg kan være rask, jeg kan ikke noget imellem. (...) Det er to gensidigt udelukkende kategorier. Jeg kunne ikke være syg og så samtidig tænke "okay jeg går i behandling to gange om ugen, jeg er syg, men jeg kan godt forberede mig så småt på at få et job". (Siri: 7)

Af citatet fremgår det, at informanten finder det forkert, at systemet er så firkantet og faktisk ikke gør det muligt for hende at skabe en god overgang til arbejdsmarkedet. Informanten efterlyser en såkaldt helhedsorienteret indsats, hvor der ikke kun arbejdes med en problemstilling ad gangen, men hvor hendes sårbarhed og kommende arbejdsmarkedsdeltagelse adresseres samtidigt. I "sygdomsrollen" anerkendelses hun samtidig ikke for de ressourcer, som hun har, hvilket er en krænkelse af hendes egenskaber som et kompetent menneske. "Kassetænkningen" i dagpengesystemet synes altså at modarbejde informanternes mulighed for selvrealisering. I kassen "rask" oplever informanterne en krænkelse, der ses i de mange krav og det store pres om at skulle præstere, mens de ingen hjælp modtager. I kassen "syg" oplever informanterne derimod, at de fratages deres handlemuligheder, men at de til gengæld tilbydes hjælp. Det ideelle ville formentlig være, at rammerne for disse to kasser blev opblødt, således at man som sygemeldt kunne få lov til at arbejde sig hen imod arbejdsmarkedsdeltagelse, og at man som raskmeldt kunne få hjælp.

Informanternes anerkendelsesbetingelser i overgangen hæmmes således af en antagelse om, at de ikke er "rigtige syge", hvorfor der ses en holdning til, at de blot skal tage sig sammen. Ydermere ses en fastholdelse i sygdomsrollen på baggrund af den kassetænkning, der er i dagpengesystemet.

5.2.5 Opsummering

Ovenstående analyse viser, hvorledes specialets informanter oplever manglende anerkendelse, når de, i mødet med dagpengesystemet, oplyser om deres psykiske sårbarheder. Analysen viser, at de gør sig mange overvejelser omkring dette. Der er et ønske om hjælp, men samtidig også en frygt for at miste deres dagpenge, idet de indikerer ikke at kunne bidrage på lige vilkår med andre. Størstedelen af informanterne oplever ikke at blive set og forstået af de socialarbejdere, som de møder. Mange af dem får ej heller tilbudt den hjælp, de har behov for og ret til. En forklaring herpå er, at informanterne blandt andet ikke anerkendes for deres sårbarheder, hvorfor de ikke tages i betragtning til de støtteordninger, der findes. En anden forklaring synes at være, at socialarbejder ikke er bekendte med mulige støtteordninger, hvorfor informanterne naturligt ikke tilbydes disse. De krænkes derved både i den retslige og solidariske sfære. Af analysen viser det sig ligeledes, at størstedelen af informanterne sygemelder sig på et tidspunkt i processen som arbejdssøgende, fordi de ikke kan efterleve dagpengesystemets krav og forventninger. Presset om at præstere bliver så stort at informanterne udmattes og dermed føler sig nødsaget til at sige fra. Ved sygemelding oplever informanterne, at der stilles færre krav til dem, men samtidig oplever de en stor krænkelser, da de i høj grad presses til at atter at raskmelde sig. Både når informanterne beder om hjælp og når de sygemelder sig, forsøger de at demonstrere deres psykiske sårbarhed i en kamp om anerkendelse. Analysen indikerer, at desto mere synlig informanternes sårbarheder er, desto mere anerkendelse modtager de og desto mere hjælp for de således også tilbudt. Dog ses det, at kampen om anerkendelse af deres psykiske sårbarhed og af dem som hele mennesker, ikke altid ender lykkeligt, hvorfor de sættes i en yderligere udsat position.

5.3 Dagpengesystemets krav og repræsentanter

Følgende analysetema omhandler, hvordan de psykisk sårbare nyuddannedes møde med dagpengesystemets rammer og dets repræsentanter kan medføre et tab af anerkendelse.

Gennem vores indledende øvelser er vi blevet opmærksomme på, at dagpengesystemet hindrer de nyuddannedes autonomi i en sådan grad, at de ikke kan finde hjælp eller overskud til at finde ud af, hvad de egentligt kan og vil i deres fremtidige deltagelse på arbejdsmarkedet. I mødet med empirien erfarer vi ligeledes, at de nyuddannede oplever begrænset handlerum, en unødigt kontrol og mistillid fra systemets repræsentanter. Indeværende tema behandler, i forlængelse heraf, det magtforhold, der ses mellem de psykisk sårbare nyuddannede og dagpengesystemets repræsentanter, som hindrer anerkendelsesbetingelserne. Magtforholdet synliggøres ved den omfattende kontrol af informantens rådighed for arbejdsmarkedet og ved informanternes konstante frygt for at miste sin fulde dagpengeret. Hertil er alle informanterne meget reflekterende omkring det forhold, at de socialarbejdere, som de møder, alle arbejder inden for dagpengesystemets rammer. Dette leder til en kritik af samfundets menneskesyn og socialarbejderens optagethed af dagpengesystemets krav.

5.3.1 En oplevelse af kontrol, mistillid og frygt for at miste sine dagpenge

Den førnævnte mistillid, som informanterne møder i tilværelsen som arbejdssøgende og den manglende anerkendelse af deres sårbarhed (Jf. Afsnit 5.1.1 & 5.2.1), synes at avle en gensidig mistillid til dagpengesystemets socialarbejdere. Nærmer beskrevet oplever informanterne, at socialarbejderne ikke er særlig motiverede for at hjælpe dem, men i stedet har mere fokus på at "afkrydse de rigtige bokse" og kontrollere, at de nyuddannede lever op til kravene og dermed er berettiget dagpenge. Dette synliggøres på forskellig vis i en kontrol af informantens rådighedsstatus for arbejdsmarkedet.

I empirien erfarer vi, at informanternes kontakt med a-kassen og jobcenteret hovedsageligt handler om oplysning af regler og kontrol af deres jobsøgningsaktivitet.

En af informanterne peger på, hvordan reglerne cementeres ved de nyuddannedes første møde med dagpengesystemet.

Informanten fortæller:

"Altså som eksempel kan jeg jo tage det første orienteringsmøde, jeg var til i a-kassen. Der var sat to timer af, og så var vi fem mennesker, der skulle høres om reglerne for dagpengesystemet. Hun (socialarbejderen) var sådan en type, der godt kan lide regler og som mente, at det var hendes rolle at emotionalisere disse regler. Ikke alene at gøre os opmærksomme på dem, men ligesom også at forklare, at hvis ikke vi trykker på den knap, SÅ får I ikke dagpenge og SÅ sker der "det" - det er den vigtigste knap. Mange af de ting, hun sagde, havde jeg allerede fået at vide i to-tre breve. Altså man får jo mange breve. Og det hele står også på deres hjemmeside, som man skal læse og trykke ok til – jeg har forstået det" (Adam: 12)

I citatet fortæller informanten om, hvordan det gentagne gange oplyses og understreges, at han skal følge reglerne, og at det ellers vil få økonomiske konsekvenser. Informantens oplevelse af dette første orienteringsmøde bliver udtrykt med en stor frustration og provokation. Der kan også udledes flere udfordrende forhold i informantens oplevelse. For det første bliver denne gentagelse af reglerne, og måde hvorpå det gøres, et eksempel på, hvordan informanterne oplever, at dagpengesystemet ikke nærer tiltro til de nyuddannedes motivation for at være arbejdssøgende og komme i arbejde. Dette sker ved at fremhæve den økonomiske sanktion, der vil blive pålagt de arbejdssøgende såfremt, de ikke følger reglerne. I gentagelsen af regler ligger indirekte en forventning om, at informanten vil afvige fra reglerne. Det kan tolkes, at han oplever en krænkelse, når han ikke anerkendes for at være et retskaffent menneske, der kun søger og modtager den hjælp, han har ret til. Det krænkende forhold er, at han, og andre arbejdssøgende generelt, som udgangspunkt ikke anses for at være et ærligt og pålideligt menneske. Et menneske, der formår at være arbejdssøgende, uden at det kræver en påmindelse om dennes pligt til at bidrage til samfundets velstand og det solidariske fællesskab.

For det andet kan det tolkes, at informanten oplever at gentagelserne og socialarbejderens fremtoning, bevidner om en manglende tiltro til hans forståelsesevne, hvilket ligeledes falder i tråd med stigmatiseringen af arbejdsløse som uduelige. Ved inddragelse af Honneth kan det tolkes, at informanten krænkes i den solidariske sfære, når han ikke anerkendes for sine

evner og kvaliteter. Med andre ord ses der en krænkelse i, at han ikke vurderes i stand til at læse og forstå reglerne ved første introduktion af dem.

En anden informant fortæller om de såkaldte rådighedssamtaler, hvor hun hver måned skal møde i jobcenteret og svare "ja" til, at hun står til fuld rådighed for arbejdsmarkedet. Før hun booker mødet skal hun udfylde et kort skema, hvori hun også afkrydser, at hun står til fuld rådighed for arbejdsmarkedet. Derudover bliver hun hyppigt på sms og på mail påmindet om, at huske at trykke på knappen "Husk at tjekke dine jobforslag" i jobdatabasen (Siri: 6).

Hun oplever det som en massiv og meningsløs kontrol, der for hende signalerer en mistillid til hendes motivation for at få et arbejde. Ligesom med førnævnte eksempel, kan der også her tolkes at være en krænkelse i gentagelserne og påmindelsen om at skulle synliggøre, at man er arbejdssøgende til fuld rådighed. I dette tilfælde synes det dog forstærket af, at kontrollen omhandler spørgsmål, som ikke er relevante for hendes livssituation, og at de jobforslag, som hun skal gennemgå, i meget ringe omfang er relevante for hendes faglige profil. Informanten oplever udelukkende dette som en kontrolforanstaltning, som på ingen måde har nogen nytte for hendes arbejdssøgningproces. Hun anerkendes således ikke for at være et særegent menneske med dertilhørende potentialer og kvaliteter. I stedet oplever hun det som tidsspild, hvilket kan tolkes som en disrespekt fra dagpengesystemets side.

De mange kontrolforanstaltning bliver ydermere en stressfaktor, idet hun frygter de økonomiske konsekvenser, hvis hun ikke *trykker på knappen*.

Det økonomiske forhold fylder generelt meget hos informanterne. Deres frygt for at miste deres dagpenge aktiveres hver gang, de skal synliggøre, at de er til rådighed for arbejdsmarkedet. Kontrollen er forbundet med berettigelsen til at modtage dagpenge, hvor det fulde dagpengebeløb gives til de, der står til fuld rådighed for arbejdsmarkedet.

Som foregående analyse viser, er informanterne, på grund af deres psykiske sårbarhed, usikre på, om de kan varetage et fuldtidsarbejde. Kravet om at præstere 100 procent bliver derfor svært for informanterne at indfri, og dette leder til en grundlæggende utryghed når informanterne kontrolleres.

En informant fortæller:

“Jeg havde helt klart oplevelsen af, at de ikke kunne hjælpe mig, og så var jeg sindssyg bange for, at de ville tage dagpengene fra mig, fordi jeg ikke følte, at jeg kunne bestride et fuldtidsarbejde. Jeg skal jo være til rådighed for arbejdsmarkedet i en fuldtidsstilling” (Siri: 6)

Informanten i citatet har erfaret, at hun ikke kan få den hjælp, hun søger i forbindelse med hendes psykiske sårbarhed. Hun frygter i stedet at hendes situation ligefrem kan forværres, hvis det bliver opdaget, at hun ikke kan indfri kravet om at varetage en fuldtidsstilling. Hun ender i stedet med at fortie sin manglede tiltro til sin egen duelighed – en fortielse, der gør sig gældende for alle informanter. Denne fortielse af deres duelighed ses også i kravet om at skrive ansøgninger hver uge, hvilket ”sikrer” deres tiltag mod at få et arbejde.

En informant fortæller, hvordan dette forhold mærker relationen mellem hende og systemet.

Hun udtaler:

“Det er jo også det, der skaber sådan en uærlighed og mistillid i relationen til a-kassen eller jobcenteret. Hvis du siger til dem, “at jeg har det så dårligt, at jeg ikke kan leve op til jeres krav og heller ikke har gjort det”. Så fortæller man dem jo noget, som de ikke skal vide, fordi man så bliver skåret i dagpenge. Så grundlæggende er der noget helt galt der. Og det må man jo så finde en måde at manøvrere i.” (Marie: 7)

Af citatet kan det udledes, at informanten har svært ved at leve op til de krav, hun møder i dagpengesystemet. Hun føler ikke, hun fortælle dette, da hun tror, at hun vil blive straffet og skåret i sine dagpenge. Dette bevirker at informanten er nødsaget til at finde på alternative måder, hvorpå hun kan indfri kravene (fx ved at registrere ansøgninger, som hun slet ikke har sendt). Informanten peger på, at dette skaber en mistillid, der går begge veje. Hendes aktivitet som arbejdssøgende kontrolleres på baggrund af en mistillid til hendes motivation for at få et arbejde, og omvendt nærer hun selv en mistillid til socialarbejdernes mulighed for og evne til at hjælpe. Derimod frygter hun det modsatte – nemlig at blive straffet.

Informanternes mistillid til at socialarbejderne kan tilbyde den nødvendige hjælp og støtte, er, som vist i tidligere analysetema 5.2 *Psykisk sårbar med behov for hjælp og støtte*, ikke ubegrundet. Det er dog nødvendigt at fremhæve, at socialarbejdernes mulighed for at kunne

hjælpe først og fremmest er forudsat af, at den psykisk sårbare nyuddannede oplyser om sine vanskeligheder. Omend dette forhold er udfordret ved bekymringen om den økonomiske sanktion.

For informanterne har det økonomiske forhold den konsekvens, at de ikke kan opnå anerkendelse for deres arbejdsomhed som arbejdssøgende. De ser det ikke muligt at opnå deres rettighed til dagpenge og samtidigt være åbne omkring deres psykiske sårbarhed. Med andre ord oplever informanterne ikke, at det er muligt at opnå anerkendelse for deres arbejdsomhed på lige fod med andre helt duelige (det anerkendelsesværdige), da kravene for at opnå en økonomisk rettighed er ens for alle i dagpengesystemet.

Ved inddragelse af Honneth kan det tolkes som en krænkelse i den retslige sfære, når de psykisk sårbare nyuddannedes arbejdsomhed ikke medfører samme rettigheder som andres. Den manglende anerkendelse fratager potentielt deres selvrespekt og mulighed for at være et moralsk kapabelt menneske. Idet informantens psykisk sårbarhed ikke anerkendes, tvinges hun i stedet til at være uærlig, så hun kan opfylde de krav, der anerkendes.

Ligeledes sætter dette informanterne i en position, hvor de får svært ved at realisere deres ønsker for det gode liv som arbejdssøgende.

Det er vigtigt at fremhæve at frygten for at miste dagpenge ikke er ubegrundet. Berettigelsen til fuldtids-dagpenge kræver, at man står fuldt til rådighed for arbejdsmarkedet, såfremt man ikke gør dette, er deltids-dagpenge det berettigede alternativ. Når det for informanterne ikke synes at være en mulighed, skyldes det at satsen for deltids-dagpenge, synes at være urimelig lav. De frygter simpelthen at miste deres overlevelsesgrundlag og ende i relativ fattigdom. Udover at de stadig skal indfri de krav, som dagpengesystemet sætter, vil en lavere dagpengesats potentielt medføre en yderligere udsat position. Konsekvensen af dette er formodentligt, at informanterne vil skubbes endnu længere væk fra arbejdsmarkedet, og at deres mulighed for at opnå anerkendelse på andre punkter (fx at have egen bolig, fritidsaktiviteter o. lignede) i højere grad hæmmes.

På den ene siden krænkes de ved det forhold, at systemet nærer en mistillid til deres motivation for at komme i arbejde og på den anden side, er kravet om fuld beskæftigelse ikke

et krav, som de alle kan indfri. Dertil har informanterne en oplevelse af at deres psykiske sårbarhed ikke anerkendes og at det ikke er muligt at få den fornødne hjælp og støtte til at finde et arbejde. I stedet møder informanterne dagpengesystemet og dets socialarbejdere med en nødvendig uærlighed og med en gensidig mistillid, da de kun ved at foregive at være fuldt duelige arbejdsmarkedssøgende- og bidragende kan opnå en anerkendelse i det solidariske og retslige fællesskab.

Informanternes anerkendelsesbetingelser i overgangen hæmmes således af en mistænkeliggørelse af de nyuddannedes motivation og vilje til at komme i arbejde og af frygten for at miste deres dagpenge, da det kræves, at de er fuldt duelige.

5.3.2 Samarbejdet med socialarbejderen

Alle informanterne er gået ind i dagpengesystemet med en bevidsthed om det økonomiske forhold og med en hvis forudindtaget skepsis omkring et potentielt samarbejde med dagpengesystemets socialarbejdere. Denne skepsis er genereret af, hvad informanterne har hørt fra andre, som har været i lignede situationer, og af en generel kritisk indstilling til samfundets institutioner. En kritisk position, der både kommer sig af erfaringer med samfundets øvrige institutioner, såsom psykiatrien, og for nogle af dem også deres akademiske baggrund.

Alligevel kommer det bag på dem alle, hvor hårdt det er at være i dagpengesystemet, hvor ringe hjælp der er at hente og hvor udfordrende samarbejdet med socialarbejderne er. Informanterne oplever, at de og socialarbejderne ikke altid synes at varetage samme interesser. Alle informanterne vil gerne i arbejde, så deres målsætning afviger ikke fra socialarbejderens. Det er vejen dertil, som de ikke synes at være enige om. Som nævnt tidligere, har alle informanter kæmpet med deres specialer og fortæller om at møde dagpengesystemet med en vis udmattelse i sindet og med manglede tro på egne evner og duelighed.

Informanterne ønsker en fortrolig relation til socialarbejderne, hvor de åbent og ærligt kan drøfte deres ønsker for og bekymringer om fremtiden på arbejdsmarkedet. De ønsker en form for *allieret*, der varetager deres interesser og hjælper med at afklare deres muligheder på arbejdsmarkedet samt støtte dem i selve tilværelsen som arbejdssøgende. Sidstnævnte ønske kan muligvis forklares ud fra informanternes oplevelse af at blive mødt med mange

pejlemærker for, hvordan de er den "gode arbejdssøger", hvilket de finder svært at navigere i og udmattes af (Jf. Afsnit 5.1.3).

Ydermere ønsker informanterne at få mere ro til at arbejde sig langsomt, men sikkert, hen mod arbejdsmarkedsdeltagelse, så de ikke risikerer at knække nakken. Dette er i strid med dagpengesystemets mange krav og forventningen om, at de skal kunne varetage et fuldtidsarbejde.

Empirien indeholder flere eksempler på, at ønsket om en åben dialog ikke imødekommes af socialarbejderne, der i stedet presser deres egne formål for "samarbejdet" igennem.

En informant fortæller om et møde i a-kassen:

"Så det var en kort samtale. Han var færdig allerede efter et kvarter, hvor han havde sine ting på plads. Så snakkede vi ti minutter mere, fordi jeg troede vi skulle snakke, og jeg havde et par spørgsmål, men det var det. Samtalen var super kort, fordi han synes, den skulle være super kort. Hvis det var sådan, at han syntes, den skulle være super lang, så var den super lang. Det føles som om, man er underlagt dem. Den der med om man skal forsvare et eller andet, afhænger ligesom af deres vurdering."

(Adam:14)

I citatet fortæller informanten om, at han oplever, at mødet i a-kassen først og fremmest handler om, at socialarbejderen skal opnå sit formål med mødet. *At få tingene på plads* er lig med at udføre en kontrol af, hvordan informantens arbejdssøgning forløber. Derefter er det muligt for informanten at stille spørgsmål, men det er socialarbejderen, der bestemmer, hvor meget opmærksomhed dette punkt skal have. Informanten peger på, at det er socialarbejderen, som vurderer om, der skal ses nærmere på informantens situation eller ej – er informantens arbejdssøgning godkendt eller skal informanten forsvare sin situation. Situationen demonterer, hvordan samarbejdet om at få informanten i arbejde, i høj grad sker på socialarbejderens præmisser.

En informant fortæller om en oplevelse hos en anden aktør, som han ellers havde positive forventninger til:

"Jeg havde en vejleder, som simpelthen snød. Vi havde lavet flere møder, men så aflyste han samtlige møder og skrev ind i systemet, at vi havde haft dem (...) Jeg vil faktisk gerne have nogle møder, så jeg kan finde ud af, hvad jeg vil, ligesom reflektere i fællesskab med nogle andre, men det gad han sgu ikke. Ved første møde sagde han, "nå men jeg har jo mødt folk som dig før, du skal bare gøre det her, så virker det". Men jeg følte mig meget usikker på det tidspunkt. (Lasse: 6)

Af citatet fremgår det, at informanten havde bestemte ønsker og forventninger til en række møder med en socialarbejder. Han oplevede dog, at socialarbejderen ikke fandt dette relevant og at der blev registreret møder, der aldrig havde fundet sted. Der kan kun spekuleres i motivet bag denne handling fra socialarbejderens side, men informanten tror, at det var ment som en hjælp for dem begge. Tanken er, at socialarbejderen ville spare dem begge tid på samtaler, som han ikke mente informanten behøvede, mens han stadig dokumenterer sin egen og informantens arbejdsomhed. Dette på trods af at informanten faktisk udtrykker sit behov for disse møder. Når informantens behov ikke anerkendes og decideret tilsidesættelse, kan det tolkes som en disrespekt af informantens situation og som en misforstået opfattelse af, hvordan han bedst kommer videre. Det kan tænkes, at informanten rent faktisk anerkendes i socialarbejderens optik for at være et kyndigt menneske, der ikke behøver hans hjælp, men dette er ikke informantens selvbillede. Samtidigt opstår der en krænkelse af informanten i den retslige sfære, når han ikke får udbyttet af den universelle gode, som rent faktisk var ham berettiget.

Ved begge af de to foregående citater kan man undre sig over, hvorfor informanterne ikke siger fra og får det udbytte af møderne, som de ønsker og som de er berettiget til. Der synes både at være en forklaring i det magtforhold, der gør at informanterne fortier deres situation og bevidst vælger at "gå under radaren" i frygt for at skulle forsvare sin situation og i yderste konsekvens miste deres dagpenge. Informanten underlægges altså uundgåeligt socialarbejderens præmisser og diktering af mødet, da det er informanternes livssituation, der er til "forhandling".

En supplerende forklaring kunne ligeledes være, at informanterne rammes på deres selvværdsættelse og selvrespekt, idet de ikke får mulighed for at indgå i en ligeværdig relation med socialarbejderen. De anerkendes ikke for deres sårbarhed og fratages endda rettigheden til at agere som et autonomt menneske – som herre over sin egen selvrealisering. Dette leder til en forestilling om, at disse psykisk sårbare nyuddannede simpelthen ikke har overskud til at råbe op. Særligt da de i forvejen kæmper med en usikkerhed om deres potentielle arbejdsmarkedsdeltagelse og konstant frygter, at deres eksistensgrundlag forsvinder.

Følgende citater viser, hvordan informanterne, mens de er sygemeldte, stadig er underlagt socialarbejderens vurdering af situationen og magt til at tilsidesætte informanternes behov. En informant fortæller, at han i forbindelse med sin sygemelding oplevede et stort pres om at blive raskmeldt.

Informanten udtaler følgende:

“Jeg følte, at jeg blev presset til at blive raskmeldt igen. Jeg følte, at jeg bare sagde: “ja, det lyder vel rimelig, at jeg kan begynde at raskmelde mig”. Det blev så skrevet ind, at jeg raskmeldte mig helt fra på mandag. Da jeg så ikke gjorde det, så ringede hun til mig tre gange om formiddagen og lagde en besked på min telefonsvare om, at jeg ikke havde overholdt vores aftale og at jeg skulle ringe til hende med det samme”
(Adam: 8).

I citatet fortæller informanten om at have givet udtryk for, at en raskmelding ikke virkede helt urimelig, hvilket socialarbejderen har forstået som en klar aftale. Samtalen mellem informanten og socialarbejderen synes at være forløbet ud fra to forskellige motiver. Informanten fortæller, at han så situationen som en samtale om hans sygdomsforløb, hvor han havde fået det bedre, og socialarbejderen tænke, at de lavede en klar aftale. Dette kan tolkes som en disrespekt af informantens autonomi, idet han oplever, at der er indgået en aftale uden hans samtykke. Krænkelsen fremgår tydeligt idet informanten i sin fortælling lægger vægt på, at socialarbejdere skrev det ind i *“MIN plan”* (Adam: 8).

Informanten peger selv på, at misforståelser sker, men fordi han oplever presset så massivt fra socialarbejderen, fik han en følelse af at have gjort noget forkert og valgte derfor straks at raskmelde sig. I tiden efter har informanten valgt at fortie sin psykiske

sårbarhed og kun lavet det absolutte minimum for at opfylde kravene. Han fortæller, at han på den måde "går under radaren", men han har det fortsat dårligt og har slet ikke overskud til at lægge energi i de jobstillinger, som han egentligt er interesseret i. Ved inddragelse af Ehrenberg kan det tolkes, at han oplever en utilstrækkelighed, når han ikke kan leve op til forventningen om at være rask og fuldt duelig, men heller ikke formår at holde på forestillingen om at være syg i socialarbejderens optik. Konsekvensen er, at han i stedet for at tage kampen med socialarbejderen, vælger at raskmelde sig for at blive fri for kontakten til socialarbejderen.

Det kan tolkes, at informanten opgiver en kamp om anerkendelse og udmattes, hvilket leder til handlingslammelse.

Som tidligere berørt i analyseafsnit 5.2.4, fortæller en informant om, hvordan han under sin sygemelding oplever at blive ringet op til fire gange om ugen og bedt om at raskmelde sig. Informanten forsøger at forklare sin situation over for socialarbejderen: at han faktisk står og ser på et sted at bo og derfor behøver ro til at få styr på sit liv først. Det kan tolkes, at han ved forklaringen forsøger at opnå anerkendelse af hans svære situation. Kampen om anerkendelse lykkes dog ikke, når han som modsvar hører; *"jamen du bliver også nødt til at fokusere på det her, du skal også huske at gøre det her, og du skal også huske at det er os der..."* (Lasse: 4). Informanten fortæller, at socialarbejderen beordrer ham til at tilsidesætte alt andet, da hans tid bør bruges på at finde et arbejde. De sidste ord i citatet forbliver usagte, men indeholder en påmindelse om, hvem der sidder på penge-kassen og kan smække den i, såfremt han ikke gør de ting, han bliver bedt om. Der ses altså her en klar trussel for socialarbejderens side, der synliggør magtforholdet mellem de to parter, hvor informanten fratages sin autonomi. Derudover kan det tolkes som en krænkelse af informanten som et unikt individ, når han ikke anerkendes for at være et helt menneske, der også har andre helt basale behov end det at komme i arbejde.

Samlet tegner informanternes fortællinger et billede af, hvordan relationen til socialarbejderen hele tiden er præget af et magtforhold, hvor der hverken er plads til en åben dialog eller et ligeværdigt samarbejde om at få informanten i arbejde.

Socialarbejderens sigte er, at få informanterne hurtigt videre og ud på arbejdsmarkedet. Dette synes at ske uhensigtsmæssigt idet socialarbejderne udviser en magt gennem kontrol og ved

at presse informanterne til at være fuldt duelige, ligegyldigt om informanterne kan efterleve det eller ej. Pointen er, at dette står i vejen for den relation og hjælp, som informanterne efterlyser, hvilket endda potentielt forværrer deres sårbarhed.

Det ses også, at målet om hurtigt at komme i arbejde, står i vejen for informanternes autonomi i samarbejdet med socialarbejderen. Ved inddragelse af Hartmut Rosa kan dette tolkes som en konsekvens af samfundets acceleration, hvor individet ikke har tid til og mulighed for at stå stille på et sted, men hele tiden skal optimere sin tid. Informanterne får simpelthen ikke tid til at få pusten efter specialet, som sygemeldt eller i arbejdssøgnings processen, så de selv kan finde ud af, hvordan de bedste muligt finder vej til og plads på arbejdsmarkedet. Opfattelsen af tid som sparsom ressource lægger et uhørt pres på informantens frie vilje og handlinger. Den omfattende kontrol og de trange vilkår for informanterne autonomi, synes noget paradoksalt, når det modsatrettede kræves: at de psykisk sårbare nyuddannede skal præstere ved at udvise selvdisciplin og initiativ i konkurrencestatens øjemed.

Informanternes anerkendelsesbetingelser hæmmes således af, at socialarbejderens formål for samarbejdet ikke muliggøre en åben og ærlig relation mellem socialarbejderen og den psykisk sårbare nyuddannede.

5.3.3 Kampen mod dagpengesystemets rammer og rationaler

Informanterne får ikke den hjælp eller det samarbejde, som de søger hos socialarbejderne, men oplever i stedet, at de skal fortie deres situation. I empirien erfarer vi, at informanterne over tid finder strategier for, hvordan de bør agere over for socialarbejderen, og hvor de andetsteds kan søge hjælp. Dette sker på baggrund af de tidligere erfaringer, som de har gjort sig i dagpengesystemet. For nogle af dem opstår "strategi tankegangen" efter deres sygemelding, hvor de har fået ro til at skabe sig et overblik og tænke sig til en måde, hvorpå de kan være i dagpengesystemets rammer og samtidig opretholde en vis autonomi og selvrespekt. En informant kalder det at "hacke systemet". Med det menes, at han bevæger sig indenfor systemets rammer ved at tage de ydelser, han kan, ved at spille "diagnose kortet", når det er anvendeligt (fx i forbindelse med sygemelding) og derudover ved at fortie eller endda være decideret uærlig omkring sin arbejdsindsat i ansøgningsprocessen. Informanten fortæller, at dette er hans ideal for tilværelsen i samfundets institutioner generelt – altså

måden hvormed man bør agere. Når disse ikke er indrettet til fordel for hans væren i livet, må han lære at tage det, som han kan bruge og ellers holde systemet på afstand.

Informanten peger på, at det kræver en vis person at kunne efterleve dette ideal, hvilket i særdeleshed er helt umuligt, når man står som udmattet nyuddannet på tærsklen til dagpengesystemet (Lasse: 8).

Informanterne vælger i stedet at søge hjælp andetsteds, blandt andet hos tidligere mentorer, tidligere medstuderende eller hos andre psykisk sårbare nyuddannede. Derudover finder denne gruppe af psykisk sårbare nyuddannede i kraft af deres tilknytning til Bogstøtten også hjælp hos den frivillige, der kommer i Bogstøtten for at fortælle om de mulige støtteordninger, der kunne være relevante for målgruppen af psykisk sårbare. Særligt her får de viden om deres rettigheder til støtteordninger, som de kan bringe med tilbage til jobcenterets socialarbejdere.

En af informanterne fortæller om, at denne indsigt er med til at vende magtforholdet i relationen til socialarbejderen, fordi hun får troen og modet til at stå ved sin ret og dermed ikke lader socialarbejderens vurdering bestemme slagets gang (Ellen: 10) .

Informanterne fortæller, at de i møder med forskellige socialarbejdere har tillagt sig en facade, hvor de kun svarer det, som de mener socialarbejderne ønsker at høre. Hermed tolkes det, at informanterne fortier deres behov, ønsker og bekymringer, for blot at svare "ja" til, at de opfylder kravene om at være fuldt til rådighed for arbejdsmarkedet, og at de søger de forventede stillingsopslag hver uge. Informanterne vælger således bevidst kun at fortælle det, som synes at være anerkendelsesværdigt. Dette kan om noget betragtes som en opgivelse af kampen om anerkendelsen af informanternes psykiske sårbarhed og situation. En informant fremhæver at dette "skuespil" også er til gavn for socialarbejderen, der så hurtigere kan sætte sit kryds og komme videre (Adam: 10).

Dette leder videre til det forhold, at alle informanterne er meget reflekterende omkring socialarbejderens arbejdssituation og virke. I informanternes fortællinger bliver mange af de krænkende oplevelser efterfulgt af en kommentar om, at socialarbejderen nok selv var rigtig presset og havde et utroligt begrænset råderum til at tilbyde en reel hjælp.

En informant udtaler;

"Jeg er faktisk i tvivl om de (på orienteringsmødet) sagde at: "det er jo os der ejer jer". Det tror jeg ikke, at de sagde, men det er det man tænker, de føler; at de ejer en og at man er underlagt dem. Det kan godt være, at man får en masse penge for at være arbejdssøgende, men der er ikke rigtig fornuft i det, som man skal leve op til. Det føles mere som chikane for chikanens skyld, fordi chikane gør, at folk kommer videre. (...) Det er det, som de bliver presset til af politikerne eller deres chefer, for økonomiens skyld. Troen er, at folk der er på overførselsindkomst, er det, fordi de er dovne. Så hvis man presser dem, så tager de sig sammen og kommer videre." (Adam: 17)

Af citatet fremgår det, at informanten oplever socialarbejdernes virke som ren chikane, der kun har til formål at presse de arbejdssøgende videre. Informanten mener, at socialarbejderen selv presses *ovenfra* ud fra et økonomisk motiv og en mistænkeliggørelse af de arbejdssøgende.

Der rettes således en kritik, der går ud over socialarbejderens position, og i stedet rettes mod statens nuværende indretning. Som analysen viser, oplever informanterne en mistænkeliggørelse og kontrol af deres berettigelse til at modtage ydelser fra dagpengesystemet. En informant peger på, hvor paradoksalt dette opleves, eftersom hun *"rent faktisk betaler deres løn"* mod forventningen om en økonomisk og vejledende hjælp (Siri: 11). Heri ses en kontraktliggørelse af forholdet mellem den psykisk sårbare nyuddannede og dagpengesystemet, hvor ingen af parterne får det, de behøver.

I anerkendelsesperspektivet er konkurrencestatens trommer med til hæmme anerkendelsesbetingelserne i samfundet, særligt for de socialt udsatte og psykisk sårbare. Her synes anerkendelse og rettigheder kun muligt ved, at borgerne udviser den rette vilje og bidrager til samfundets velstand gennem arbejdsmarkedsdeltagelse. Borgerens potentielle selvrealisering er dermed bundet op på et krav om at bidrage. I bogen *Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde* peger professor Peter Høilund og lektor Søren Juul på, at selvrealisering gennem arbejdsmarkedsdeltagelse har legaliseret en mistænkeliggørelse af den gruppe, der står udenfor, hvilket tilnærmer sig en sondring mellem de værdige og uværdige (2015: 141 f). Høilund & Juul fremhæver, at ethvert samfund nødvendigvis er bygget op om en vis balance mellem rettigheder og pligter, men at konkurrencestatens

incitament har tippet balancen (2015: 152). Forpligtelserne i "velfærdskontrakten" er ikke længere bundet op på det, som man kan bidrage med til fællesskabet, men i høj grad til det, som man skal bidrage med. Den neoliberalistiske "noget for noget"-tankegang synes dermed at have sat en urimelig standard for, hvad det anerkendelsesværdige er, og det gør at de psykisk sårbare bidrag til fællesskabet ikke er tilstrækkeligt.

Men kan socialarbejderne være helt uden skyld i krænkelserne? Overvægten af informanterne peger på, at de egentligt godt kan forstå kravene om at skulle søge et vist antal stillinger samt at udvise en vis arbejdsomhed. Det afgørende forhold er og bliver relationen til socialarbejderen og den måde hvorpå denne forvalter kravene.

Høilund & Juul peger på, at der i mødet mellem *hjælper* og *hjælpsøgende* altid vil være en uundgåelig asymmetrisk relation, hvilket er særligt synligt i det sociale arbejde, hvor hjælp og myndighedsudøvelse er sammenblandet (2015: 128). Dette gør sig gældende i dagpengesystemet, hvor socialarbejderen både har en funktion, der sigter mod at hjælpe de arbejdssøgende i arbejde, men samtidig også har mulighed for at fratage dem retten til at have medbestemmelse i, hvordan dette bedst muligt forløber. I yderste konsekvens har socialarbejderen endda beføjelsen til at fratage de jobsøgende deres dagpengene. Som Høilund & Juul (og informanterne selv) formulerer det, så er der grænser for, hvad socialarbejderne har af beføjelser og hvad der *bør* anerkendes (Ibid.). At informanterne skal anerkendes indebærer nødvendigvis ikke, at de modtager rettigheder, som de egentligt ikke er berettiget til. Anerkendelse i den retslige sfære handler om, at socialarbejderen delagtiggør borgeren i dagsordenen, tager indvendinger alvorlige og lader borgerens perspektiv få plads i borgerens sag. Dette kræver muligvis, at socialarbejderen taler med borgeren om institutionens praksis, herunder de økonomiske forhold, politik prioriteringer, vaner og traditioner. Formålet er, at borgeren oplever sig som en del af det retlige fællesskab, og dermed også har ret til at stille krav (Høilund & Juul 2015: 134ff). Måske endnu vigtigere handler det først og fremmest om, at borgeren oplever at være et "synligt" menneske, der ikke usynliggøres, nedværdiges eller stigmatiseres som en bestemt type, men anses som et menneske, der bliver taget alvorligt og ses som et ligeværdigt medlem af fællesskabet (Ibid.). Informanterne oplever en krænkelse, når deres behov ikke anerkendes, fordi det ikke er inden for socialarbejdernes formål, rækkevidde eller viden. Vores empirien har den begrænsning, at vi kun har informanternes udlægnings af møderne, hvorfor vi ikke har et

reelt billede af, hvordan socialarbejderne agerer i møderne med informanterne. Ligeledes er vi og informanterne meget bevidste om, at ansvarsopdelingen inden for det sociale arbejde bevirker, at socialarbejderne ikke har forudsætningen for at have den fornødne viden eller det rette råderum til at hjælpe informanten ud over deres arbejdsområde. Dette fremstår også tydeligt i den foregående analyse, hvori det belyses, hvordan rask/syg ses gensidigt udelukkende. Alligevel synes der i empirien at være mange eksempler på, at informanterne i høj grad føler sig usynliggjort, "*bare som et nummer i rækken*". At de oplever at blive stigmatiseret, som en type "*der bare skal tage sig sammen*" eller at de kan føle sig mistænkeliggjort, som arbejdssøgende med for mange ressourcer til at være sygemeldt. Ydermere synes informanterne ej heller at være bevidste om deres ret til at stille krav som en del af det retlige fællesskab. Empirien underbygger således, at mødet med socialarbejderne medfører et potentielt tab af selvagtelse og selv værdsættelse hos de psykisk sårbare nyuddannede.

Informanternes anerkendelsesbetingelser i overgangen hæmmes således af dagpengesystemets rammer og rationaler, der gør sig gældende i mødet med socialarbejderen.

5.3.4 Opsamling

Ovenstående analyse viser, hvordan de psykisk sårbare nyuddannedes møde med dagpengesystemets rammer, og giver et indblik i, hvordan socialarbejderne er med til at medføre et potentielt tab af anerkendelse hos de nyuddannede. Informanterne oplever, at deres tilværelse i dagpengesystemet er omsluttet af en konstant påmindelse om regler og kontrol af deres ansøgningsaktivitet. Dette opleves som en mistænkeliggørelse, der både udmatter og krænker informanternes selvværdsættelse og selvagtelse, når de ikke behandles som kompetente og retskafne medlemmer af fællesskabet. Samtidigt udfordrer det økonomiske forhold informanternes relation til dagpengesystemets repræsentanter, da de konstant frygter at miste deres dagpenge, idet deres bidrag til samfundet ikke anerkendes som værende tilstrækkelig.

Det økonomiske forhold har den betydning, at der i samarbejdet mellem informanterne og socialarbejderne opstår et magtforhold, hvor informanterne oplever en usynliggørelse, hvorved deres behov og ytringer ikke bliver anerkendt og medtaget i socialarbejdernes vurderinger. Informanterne oplever i stedet at blive chikaneret og presset til en handling, hvilket står i vejen for egen autonomi, hvor de mister orienteringen og handlingslammes. Der opstår en gensidig mistillid, hvor informanterne fremadrettet møder dagpengesystemet og dets socialarbejdere med en facade, hvor de på uærlig vis foregiver at indfri kravene og forventningen om at være fuldt til rådighed for arbejdsmarkedet. Informanterne synes således helt at have opgivet en kamp om anerkendelse af deres psykiske sårbarhed og arbejdsomhed.

5.4 Afrunding

Analysen viser, at de krav og forventninger som er indlejret i præstationssamfundet medvirker til en række forhold, der hæmmer anerkendelsesbetingelserne for de psykisk sårbare nyuddannede i overgangen fra studie til arbejdsmarked.

Af analysen fremgår det, at de psykisk sårbare nyuddannede oplever et tab af anerkendelse umiddelbart efter deres dimittering, idet de på baggrund af deres sårbarhed ikke har formået at erhverve sig relevant erhvervserfaring. Derfor findes deres faglige kompetencer svært at omsætte til det arbejdsmarkedet efterspørger.

Der ses således en manglende anerkendelse af de kompetencer, som de psykisk sårbare nyuddannede har tilegnet sig under deres studie og tidligere har fundet social værdsættelse i – kompetencer de forbinder med deres identitet. De starter således bagud på point, hvor de ikke anerkendes af det arbejdsmarkedsfællesskab, som de søger imod, hvorved de både mister deres identitet og samtidigt fastholdes i tilværelsen som arbejdssøgende.

Analysen viser, at de psykisk sårbare nyuddannede i deres tilværelse som arbejdssøgende ufrivilligt indfanges af betegnelsen *arbejdsløs*, hvori der ligger en antagelse om, at de er umotiverede for at bidrage til samfundets opretholdelse og velstand, samt at de selvforskyldt er havnet i denne situation. Synet på arbejdsløshed afspejler den tid, vi lever i, hvor arbejdsløshed ikke længere ses som en tragedie, der rammer den enkelte. Dette syn er så gennemsyret, at det fordrer en manglende anerkendelse af de psykisk sårbare nyuddannedes situation. Dette ses både som en manglende anerkendelse fra de nære relationer og ved en mistænkeliggørelse fra dagpengesystemet og dets repræsentanter. Denne mistillid udmønter sig i en kontrol af, om de psykisk sårbare nyuddannede står fuldt til rådighed for arbejdsmarkedet samt om de lever op til kravene i dagpengesystemet.

Analysen viser, at kravet om at være fuldt duelig er af afgørende betydning for de psykisk sårbare nyuddannedes møde med dagpengesystemet og dets repræsentanter.

De psykisk sårbare nyuddannede har en tvivl om, hvorvidt de er i stand til at varetage et fuldtidsarbejde, hvoraf konsekvensen er, at de ikke er berettiget til den fulde dagpengesats,

men i stedet kun til deltids-dagpenge. De mener ikke, at deltids-dagpenge er en reel mulighed, da satsen er så lav, at deres eksistensgrundlag trues. På baggrund af dette, oplever de psykisk sårbare nyuddannede en frygt for at oplyse om deres sårbarhed, og derved samtidig deres manglende duelighed. Dagpengesystemets rammer og socialarbejderens formål med samarbejdet hæmmer således muligheden for en åben og ærlig relation mellem socialarbejderen og den psykisk sårbare nyuddannede. De psykisk sårbare nyuddannede efterlyser netop et samarbejde med socialarbejderen, hvori de kan finde støtte og vejledning for på den måde at kunne være i og bevæge sig ud af deres situation som jobsøgende. Særligt oplever de et bombardement af pejlemærker, for hvordan de er den "gode arbejdssøgende".

Analysen viser, at de psykisk sårbare nyuddannede gentagne gange forsøger at få hjælp og støtte, men ikke tilbydes den rette støtte, som de har behov for og ret til. Årsagerne hertil ses for det første at bunde i et manglende kendskab til potentielle støtteordninger og for det andet i det faktum, at socialarbejderne ikke betragter de psykisk sårbare nyuddannede som "rigtig syge", som har ret til og behov for hjælp. De nyuddannedes sårbarhed er ikke umiddelbart synlig, hvortil analysen viser, at desto mere synlig sårbarheden er, desto større er chancen for, at de får tilbudt hjælp. I analysen ses der flere eksempler på, hvordan de psykisk sårbare nyuddannede oplever ikke at have nogen rettigheder både i forhold til støtteordninger og medinddragelse i egen sag.

Analysen viser, at de nyuddannede i overvejende grad ikke anerkendes for deres sårbarhed, men i stedet mødes med en holdning om, at de skal tage sig sammen. De psykisk sårbare nyuddannede, der sygemelder sig, oplever at kravene til dem lempes, men at de til dels mødes med et krav om hurtigt at skulle raskmelde sig igen. Modsatrettet viser analysen ligeledes, at de sygemeldte fastholdes i en sygdomsrolle, hvor de ikke må gøre tiltag mod på et senere tidspunkt at komme i arbejde.

Sammenfattet kan det udledes, at de psykisk sårbare nyuddannede oplever et potentielt tab af anerkendelse, når de i overgangen fra studie til arbejdsmarked møder den herskende dueligheds-norm i det moderne samfund. Dette forværres yderligere af den mistænkeligheds-kultur, som legitimerer en massiv kontrol og et stort pres på de borgere, der står udenfor arbejdsmarkedet. Dagpengesystemets rammer, hvor man enten er duelig eller

syg, rummer således ej heller de nyuddannedes sårbarhed, hvorfor de ikke anerkendes som unikke mennesker. Dette medfører af de psykisk sårbare føler sig utilstrækkelige og de rammes på deres selvforhold, hvilket er forudsætningen for at opnå selvrealisering og det gode liv.

Kapitel 6 Konklusion og perspektivering

I interessen for at sætte fokus på psykisk sårbare nyuddannede og bidrage med viden om de udfordringer, som denne gruppe møder i overgangen fra studiet til arbejdsmarked, undersøger specialet: *hvordan kan overgangen fra studie til arbejdsmarked indebære et potentielt tab af anerkendelse hos psykisk sårbare nyuddannede?*

Med afsæt i en kritisk hermeneutik orientering er anerkendelsesidealet udgangspunktet for en kritisk analyse af de forhold, der hæmmer anerkendelsesbetingelserne for psykisk sårbare nyuddannede i deres overgang. Dette analyseres ved et dialektisk forhold mellem det teoretiske anerkendelsesperspektiv og den livsverden specialets seks informanter beretter om i deres personlige krænkelsererfaringer, i deres tanker om mødet med dagpengesystemet og gennem de forventninger, som omverdenen har til dem.

Specialet viser, at der opstår et tab af anerkendelse for psykisk sårbare nyuddannede, når de ikke kan efterleve den duelighedsnorm, der hersker i samfundet, og som gør sig gældende ved flere forhold i dagpengesystemet. De psykisk sårbare nyuddannede oplever, at systemet ikke kan rumme dem som hele mennesker, med både ressourcer og udfordringer. I stedet kategoriseres de som enten værende helt duelige eller helt sygemeldte, hvilket hæmmer deres autonomi og selvrealisering. Denne duelighed tvivler de på at kunne efterleve i kraft af et fuldtidsarbejde, men fortier dette i frygt for at miste deres eksistensgrundlag.

I mødet med dagpengesystemet og omverdenens forventninger oplever de psykisk sårbare nyuddannede en mistænkeliggørelse af deres sårbarhed og af deres tilværelse som arbejdssøgende. De nyuddannede oplever, at deres sårbarhed ikke anerkendes – formodentligt fordi den ikke er tilstrækkelig synlig. Dette medfører, at de ikke får den hjælp, som de ønsker og som de er berettiget til. Ydermere oplever de et tab af anerkendelse, når de i tilværelse som arbejdssøgende ufrivilligt indfanges af stigmaet 'arbejdsløs', hvori der ligger en antagelse om, at de enten frivilligt eller selvforskyldt er havnet i denne situation. Denne mistænkeliggørelse er så gennemsyret, at det fordrer en manglende anerkendelse af de psykisk sårbare nyuddannedes situation fra nære relationer, og legitimerer en massiv kontrol fra dagpengesystemet og dets repræsentanter. Endeligt konkluderes det, at de ovenstående forhold potentielt udfordrer samarbejdet mellem de psykisk sårbare nyuddannede og de socialarbejdere, som repræsenterer dagpengesystemet. Tabet af anerkendelse får den

konsekvens, at de psykisk sårbare påføres en psykisk belastning og at de til dels opgiver kampen om anerkendelse. I stedet er de nødsaget til at fortie deres behov, agere på uærlig vis og foregive at være "det", som de forstår er anerkendelsesværdigt, alt imens de forsøger at finde støtte og vejledning andetsteds.

Afslutningsvist ønsker vi at fremhæve nogle af de forhold, som kan potentielt kan forbedres ved en udvikling af det sociale arbejde inden for dagpengesystemet.

De psykisk sårbare nyuddannede udtrykker et behov for at kunne få pusten og rejse sig efter deres afsluttede kandidatuddannelser eller når de senere efter mødet med dagpengesystemets mange krav er udmattede. De ønsker ro til at finde ud af, hvad de kan og vil uden en konstant kontrol og påmindelse om de forventninger, som dagpengesystemet og omverden har til dem. Ydermere giver de udtryk for, at de nemmere ville kunne finde vejen ud på arbejdsmarkedet, hvis de fik en støtte og vejledning, som var målrettet deres unikke situation. De ønsker ydermere, at kunne have åben dialog om deres bekymringer og ønsker for fremtiden. De ønsker at socialarbejderen kunne støtte dem i tilværelsen som arbejdssøgende, oplyse dem om deres rettigheder og vejlede dem i beskæftigelsesområdets mange støtteordninger. Der findes faktisk sådan hjælp at hente i kommunernes andre enheder, hvor de specifikt arbejder med borger med funktionsnedsættelser såsom psykiske vanskeligheder og arbejdsmarkedsdeltagelse. Problemet er blot, at ingen af specialinformanterne beretter om, at være blevet henvist til disse enheder, formodentlig fordi socialarbejderen 1) ikke er opmærksom på disse muligheder, 2) at de nyuddannedes psykiske sårbarhed ikke tages alvorlig eller 3) fordi behovet for hjælp simpelthen ikke udtrykkes tydeligt nok af frygt for konsekvenserne. I stedet føler de sig usynliggjort og reduceret til et ansigtsløst nummer i rækken, hvor systemets kontrol og rammer overskygger en anerkendelse af den psykiske sårbarhed hos disse nyuddannede og deres behov.

Der ses således et behov for at ændre den skarpe opdeling mellem duelig og syg i dagpengesystemet. Disse psykisk sårbare falder mellem to stole, men der bør gives mere plads til, at de kan få den rette støtte og derved finde vejen mod arbejdsmarkedet, uden at skulle leve op til de forhastede mål, som der er, om at få de arbejdssøgende hurtigt i arbejde. Derudover er der behov for, at de nyuddannede psykisk sårbare forstås og synliggøres i mødet med socialarbejderen. Derfor må det første skridt være at skabe en bedre forståelse for

det at være arbejdssøgende, nyuddannede og psykisk sårbar ved at synliggøre disses udfordringer og potentialer.

Dette forudsætter dog, at vi i højere grad interesserer os for det levede menneskeliv frem for at have en overdreven fokusering på samfundets opretholdelse og velstand.

Litteraturliste

Alsted, Helle (28. februar 2016) I Artiklen *Nedtur: Arbejdsløshed er værst for denne gruppe* / Eline Svendsen i Avisen.

Lokaliseret 16.05.18: https://www.avisen.dk/derfor-bliver-unge-slaaet-mere-ud-af-arbejdsloshed_372904.aspx

Brinkmann, Svend & **Tanggaard**, Lene (2015) *Interview: samtalen som forskningsmetode* (Kap.1) I *Kvalitativ metoder - en grundbog* - 2. udgave, Hans Reitzels Forlag.

Djøf (2013) *Selvrapporert oplevelse af stress i relation til ledighed*, tabel fremsendt pr. mail til specialegruppen d. 21 marts efter forespørgsel på baggrund af artiklen *Ledighed giver højtuddannede store fysiske og psykiske problemer* – Af Peter G. H. Madsen i Politiken

Djøf (2017) *Beskæftigelsessituationen for nyuddannede Djøfere* - Notat fra september 2017

Lokaliseret 22.05.18:

<https://www.djoef.dk/~media/documents/djoef/d/dj-oe-f-analyse/besk-aef-tigelsessituationen-for-nyuddannede-dj-oe-fer-april-2017.pdf?la=da&hash=64F1C0EE8EA0C4F11DB88F352A5657A0BE2E9656>

Ehrenberg, Alain (2010) *Indledning, Det utilstrækkelige individ* (Del 3) I *Det udmattede selv* - Informations Forlag

Fountain House / Bogstøtten

Lokaliseret 16.05.2018:

<https://www.fountain-house.dk/bogstotten>

Flyvbjerg, Bent (2015) *Fem misforståelser om casestudiet* (Kap. 24) I *Kvalitativ metoder - en grundbog* / Brinkmann, Svend & Tanggaard, Lene - 2. udgave, Hans Reitzels Forlag.

Honneth, Axel (2003) *Honneths socialfilosofiske position* (Kap 2) I *Behovet for anerkendelse*. - Hans Reitzels Forlag

Høilund, Peter & **Juul**, Søren (2015) *Anerkendelse som betingelse for identitet og menneskelig opblomstring* (Kap.1), *Anerkendelsesbetingelserne i konkurrencestaten* (Kap 9) I *Anerkendelse og dømmekraft i socialt arbejde* - 2. udgave Hans Reitzels Forlag

Høyer, Klaus (2007) *Hvad er teori, og hvordan forholder teori sig til metode?* I *Forskningsmetoder i folkesundhedsvidenskab* / Vallgård, S & Koch, L (red) - 4 udgave, Munksgaards Forlag.

Juhl, Thomas (15 juni **2015**) Kronik: *Jeg er arbejdsløs - ikke idiot* – I Information. Lokaliseret 16.05.18:

<https://www.information.dk/debat/2015/06/arbejdsloes-idiot>

Juul, Søren (**1996**) *Formål og teoretisk udgangspunkt* (Kap 2) I *Sårbarhedsskabende træk i det moderne samfund, et essay* - Socialforskningsinstituttet, København

Juul, Søren (**2017**) *Bogens kritiske perspektiv: anerkendelsesidealet* (Kap 3), *Senmoderne krav og belastninger* (Kap 5) I *Selvets kultur* - Hans Reitzels Forlag

Juul, Søren (**2016**) *Afvigelse og socialpolitik i diagnosesamfundet* (Kap 27) I *Social politik / Møller, Iver Hornemann & Larsen, Jørgen Elm* - 4. udgave. Hans Reitzels Forlag

Juul, Søren (**2012**) *Hermeneutikken* (Kap.4) *Nyere kritisk teori* (Kap 9) I *Samfundsvidenskabernes Videnskabsteori – En indføring* / Juul, Søren & Pedersen, Kirsten Bransholm - Hans Reitzels Forlag,

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (**2009**) *Forskningsinterview, filosofiske dialoger og terapeutiske samtaler* (Kap 2) & *Udførelse af et interview* (Kap.7) I *Interview - Introduktion til et håndværk* - 2.udgave, Hans Reitzels Forlag.

Københavns Kommune (januar **2016**) *Selvrapporterede årsager til ledighed*, Rapport udarbejdet af Epinion

Lokaliseret 22.05.18:

<https://www.kk.dk/sites/default/files/edoc/558a3e45-2621-4251-b13b-fa199f99d0a3/6cfe1d54-87f4-4647-af72-5c42f1e2f744/Attachments/14428519-16834760-1.PDF>

Københavns Kommune (**2016**) *Akademikere aftalen, flere akademikere i arbejde*

Lokaliseret 22.05.18:

https://www.kk.dk/sites/default/files/uploaded-files/Akademikeraftale%202016_0.pdf

Nørup, Iben (**2014**) *Arbejde og Sygdom - og om at være en del af fællesskabet* – Ph.d. ved Aalborg Universitet

Netterstrøm, Bo (28. februar **2016**) I atiklen *Nedtur: Arbejdsløshed er værst for denne gruppe* / Eline Svendsen i Avisen.

Lokaliseret 01.03.18: https://www.avisen.dk/derfor-bliver-unge-slaaet-mere-ud-af-arbejdsloeshed_372904.aspx

Min A-kasse (November 2015) *Beskæftigelse: ledig, Otte oplevelser af at være ledig i Danmark*
– Rapport af Actant på vegne af Min A-kasse.

Lokaliseret 21.05.18:

https://www.min-a-kasse.dk/images/analyse/Rapport_Besk%C3%A6ftigelse-ledig.pdf

Munck, Lars (5 august 2013) I atiklen *Ledighed giver højtuddannede store fysiske og psykiske problemer* /Peter G. H. Madsen i Politiken

Lokaliseret 21.05.18:

<https://politiken.dk/forbrugogliv/sundhedogmotion/sygdom/art5460877/Ledighed-giver-h%C3%B8jtuddannede-store-fysiske-og-psykiske-problemer>

Petersen, Anders (27. august 2016) i artiklen: *Hurtigere, højere, stærkere: Vi skal alle præstere mere – og det gør os syge* / Jens Rebensdoff udgivet i Berlingske.

Lokaliseret 01.03.18

Petersen, Anders (2016) *Præstationssamfundet* - Hans Reitzels Forlag

Retssikkerhedsloven §1

Lokaliseret 16.05.2018:

<https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=199851#id08e380e9-084f-4741-b63c-70ac16aaf5a4>

Rosa, Hartmut (2014) *En teori om social acceleration* (Del 1) I *Fremmedgørelse og acceleration* - Hans Reitzels Forlag

SFI Det Nationale Forskningscenter for Velfærd (2014) *Handicap, uddannelse og beskæftigelse*. - Rapport / Jan Høglund og Malene Rode Larsen

Star.dk *isbryderordningen*

Lokaliseret 16.05.2018:

<https://star.dk/indsatser-og-ordninger/handicapomraadet/loentilskud-til-nyuddannede-isbryderordningen/>

Willig, Rasmus (24. Oktober 2014) i artiklen: *Konkurrencestaten æder os op* / Mette Højbjerg i Politiken.

Lokaliseret 16.05.18: <https://politiken.dk/debat/art5549645/Konkurrencestaten-%C3%A6der-os-op>